

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Analýza obecné mluvy v obci Staňkov

Vypracovala: Šarlota Kušnířová
Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Balík, Ph.D.

České Budějovice 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdávanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu své kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 14. 7. 2017

.....

Šarlota Kušnírová

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu PhDr. Štěpánu Balíkovi, Ph.D, za odborné vedení a užitečné rady a za velmi pozitivní přístup, a to jak v době konzultačních hodin, tak i mimo ně.

Dále patří mé poděkování i Ondřeji Peterkovi za pomoc při přepisu zvukových nahrávek do počítače, což bych kvůli své zrakové vadě nejspíše nezvládla a Mgr. Pavlíně Drnové z Centra pro podporu studentů se specifickými potřebami, které funguje při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, za digitalizaci a korekturu potřebných publikací.

Velké díky patří mé rodině a partnerovi za jejich bezmeznou podporu a za pomoc při technické realizaci výzkumu.

V neposlední řadě děkuji i všem respondentům, kteří byli ochotní poskytnout mi rozhovor. Umožnili mi tím získat cenný materiál pro výzkumnou část mé práce.

ANOTACE

Cílem této dialektologické bakalářské práce bylo zjistit, zda a jaké charakteristické rysy se objevují v běžné mluvě rodilých mluvčích v obci Staňkov. Byl proveden stručný popis jihozápadočeského nářečí, jeho obecné rozdělení a konkrétní charakteristika dané oblasti. V praktické části se bakalantka zaměřila na výzkum místní mluvy v rámci tří generací.

ANNOTATION

The aim of this dialectological bachelor's thesis was to found out if and which characteristic features are appearing in the everyday speech of native speakers in Staňkov. In a brief way it described the specifics and general distribution of the South-west bohemia dialect. The practical part focused on the observation of local language in the context of three generations.

Obsah

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	7
1.1 Staňkov – obecné informace a historický exkurz	7
1.2 Obecné informace o nářečích a dialektologii	9
1.2.1 Vývoj dialektologie a nářečí.....	9
1.2.2 Dialektologie jako vědní disciplína	10
1.3 Národní jazyk, jeho funkce a typologie	12
1.3.1 Nářečí českého národního jazyka	12
1.3.2 Nářečí v Čechách.....	13
1.3.3 Charakteristika jihozápadočeské nářeční podskupiny.....	14
1.3.4 Vývoj nářečních jevů v jižních Čechách	16
1.3.5 Dialektální zakotvení obce	18
2 VÝZKUMNÁ ČÁST	19
2.1 Úvod.....	19
2.2 Metody práce	20
2.3 Rozbory nahrávek	23
2.3.1 Nejstarší generace.....	23
2.3.2 Střední generace	27
2.3.3 Nejmladší generace	31
ZÁVĚR.....	37
Seznam použitých zdrojů	40
Přílohy	43

ÚVOD

V této bakalářské práci se pokusíme analyzovat běžnou mluvu obyvatel v obci Staňkov na Jindřichohradecku. Pro výzkum budou použity zvukové nahrávky šesti respondentů, kteří náležejí ke třem generacím: nejstarší, střední a nejmladší. Praktická část práce se tedy bude věnovat hláskoslovným a tvaroslovným rysům, které je možné v mluvě staňkovských občanů vyzorovat. Respondenti budou rozděleni do tří kategorií tak, aby plynule pokrývali příslušníky již zmíněných tří generací. Informátoři byli buď dopředu obeznámeni s tím, že je jejich projev zaznamenáván na diktafon a že bude sloužit pro účely analýzy v bakalářské práci, nebo byl od nich souhlas požadován dodatečně, aby jejich projev nevypadal zbytečně strojeně a upraveně.

Práce je rozdělena na dvě samostatné části, a sice na část teoretickou a výzkumnou. V teoretické části se práce opírá zejména o literaturu, která je uvedena v kapitole Seznam literatury. První kapitola poskytuje obecné informace o obci Staňkov, její historii, geografické umístění, přiblížení tradic a zvyků, které se v obci dodržují a zmínku o památných objektech, jež je možné v okolí Staňkova nalézt.

V následujících kapitolách předkládáme obecné informace o dialektologii jako vědní disciplíně, jejím vývoji, nářečích na území České republiky aj.

Další kapitola poskytuje podrobné informace o jihozápadočeské nářeční podskupině, její podrobné rozdělení a charakteristické znaky pro danou oblast. Konec kapitoly se opírá zejména o článek Marie Janečkové *Vývoj nářečních jevů v jihočeském regionu*. V článku je podrobně tato problematika rozepřána.

Úvod výzkumné části předkládá informaci o tom, s kým a za jakých podmínek byly jednotlivé rozhovory pořizeny. Poté následuje kapitola o metodách práce a dále již zmíněná analýza prepisů daných nahrávek.

Za pomoci dialektologického materiálu jsme se pokoušeli zjistit, zda a v jaké míře se v mluvě rodilých mluvčích objevují charakteristické rysy pro danou oblast. Výsledky jsou shrnuty v závěru práce.

Součástí bakalářské práce jsou i textové přílohy přesně zachycující nahranou mluvu a také text z *Českého jazykového atlasu Jak jsem pásl krávy* (Balhar, 2011, s. 364), který se vztahuje ke zkoumané oblasti. Nezbytnou součástí je i CD se zvukovým záznamem.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Staňkov – obecné informace a historický exkurz

Tato malebná vesnička, v níž byl proveden dialektologický výzkum, leží cca 2 km severovýchodně od Chlumu u Třeboně v nadmořské výšce 470 m n. m. K 1. 1. 2016 byl počet trvale hlášených obyvatel stanoven na 215. Obcí s rozšířenou působností je pro Staňkov město Třeboň, ležící cca 13 km od této vesničky.

František a Jiřina Kodlovi (1983) uvádějí, že se s první písemnou zmínkou o obci Staňkov setkáváme již v roce 1575, kdy poslední členové rodu bystrických Krajířů prodávali své panství Janu staršímu z Lobkovic. Součástí tohoto prodávaného majetku bylo i panství chlumecké, které zahrnovalo i Staňkov, tehdy ještě bezejmenný. „Je zajímavé, že rozlišování názvu tvrze, pozdějšího zámku ‚Chlumeck‘ a vsi, pozdějšího městysu ‚Chlum‘ se udrželo až do 19. století. Teprve Batovcův Místopis Čech, Moravy a Slezska z roku 1900 oba názvy slučuje: ‚městys Chlumeck či Chlum.‘“ (Kodl, Kodlová, 1983, s. 125)

„Své jméno získala obec zřejmě od staňků/staňkovů, což byla strážní stanoviště v okolí rybníka Soused, na kterých část osádky chlumecké tvrze střežila stezku spojující české a rakouské země. Podle názvu obce byl později přejmenován rybník na Staňkovský. V průběhu staletí stavěli noví obyvatelé své chalupy v různých lokalitách, čímž získala obec svůj zvláštní roztroušený charakter.“ (Sochna, 2017) Ve vsi se nachází jen několik málo památných objektů. Za zmínku jistě stojí boží muka z roku 1808, stojící asi 1 km severozápadně od obce ve směru na Mirochov. Ve vsi pak dále nalézáme malou zděnou kapličku s dřevěnou oplechovanou zvoničkou.

„Přestože Staňkov jako součást chlumeckého panství patřil několika různým majitelům, udržel si po většinu doby své existence zemědělské zaměření. K důležitým hospodářským aktivitám na území obce patřila vždy i těžba dřeva z okolních lesů a chov ryb na celé řadě rybníků, z nichž některé již neexistují. V různých obdobích se zde těžil také stavební kámen a rašelina pro potřeby chlumeckých skláren.“ (Sochna, 2017)

„Ve 20. letech minulého století se novým fenoménem místního podnikání stává turistický ruch, a to poté, co pražští trampové a skauti objevili kouzlo lesy obklopeného Staňkovského rybníka. Podél jeho břehů vyrůstá řada ‚měšťáckých‘ chat a srubů, v obci pak několik ubytovacích hostinců. Období druhé světové války a zejména výstavba ‚železné opony‘ na počátku 50. let učinily přítrž těmto aktivitám. Nepřístupná hraniční

zóna začíná hned za obcí, veškeré objekty na jejím území jsou nemilosrdně zbourány. Období „oteplení“ ve 2. polovině 60. let přináší posun této zóny dále za vesnici a vznik prvního veřejného tábořiště. Po „sametové revoluci“ v roce 1989 se všechna krásná zákoutí Staňkovského rybníka a celého rozsáhlého polesí opět otevírají. Patří mezi ně mimo jiné i rašeliništní přírodní rezervace Pele a starobylý bukový les „Chlumec“. Zdá se tedy, že turismus se stále lepšími službami návštěvníkům bude tvořit dobrý ekonomický základ obce i v dalších obdobích.

Mezi nejvýznamnější zvyky a tradice ve vsi patří stavění máje. Odpoledne 30. dubna se sejde několik svobodných staňkovských mužů, kteří společnými silami postaví již předem ozdobenou májku. Májkou nebo také májem nazýváme vzrostlý jehličnatý strom, jehož kmen je zbaven kůry a větví a koruna je ověšena stužkami z barevného krepového papíru. Tento symbol jara pak muži celou noc hlídají, aby jim ho nikdo z okolních vesnic nepodřízl. To by byla pro Staňkovské velká ostuda.

Další tradice už nejsou v dnešní době v obci tolik výrazné, velikonoční zvyky se dodržují u nejstarší a střední generace, ale mladých koledníků ubývá, a pokud mluvíme o oslavách masopustu a masopustním průvodu, tak ty ve vsi zanikly zcela. Poslední masopustní průvod zde dle místního pamětníka byl asi před pětadvaceti lety. (Sochna, 2017)

1.2 Obecné informace o nářečích a dialektologii

1.2.1 Vývoj dialektologie a nářečí

Nářečí se začínají zkoumat až v první polovině devatenáctého století. Můžeme tedy říci, že dialektologie se řadí k vědám relativně mladým. Pokusy o popsání čtrnácti italských nářečí ale provedl už Dante Alighieri na počátku čtrnáctého století. O zavedení pojmu dialekt český se také pokusil ve své Gramatice české Jan Blahoslav. (Bogoczová, 2012, s. 116)

Základním kamenem, který umožňoval vznik dialektologie jako vědní disciplíny, se stal zejména vědecký popis historického vývoje jazyka a základy jazykového zeměpisu. Takový nejzásadnější podnět přinesl George Wenker, který prováděl výzkum za pomoci dotazníků. Pro slovanské jazyky byl velkým přínosem výzkum lingvistů Luciena Tesniera a Vladimíra Ivanoviče Dala. (srov. Bogoczová, 2012, s. 117-118; Matějková, 2014, s. 16)

V českých zemích je za zakladatele dialektologie považován Alois Vojtěch Šembera. První pokusy o zachycení nářeční mluvy postav se ale objevovaly už v dílech Šemberových předchůdců. Pravděpodobně nejznámějšími příklady takovéto tvorby jsou Obrazy z okolí domažlického spisovatelky Boženy Němcové nebo dílo Gabriely Preissové *Gazdina roba*. (Matějková, 2014, s. 16)

Již zmiňovaný Šembera je autorem první souborné práce o českých a slovenských nářečích *Základové dialektologie československé* (Viedeň, 1864). Na něj navázal jeho žák František Bartoš, který vydal *Dialektologii moravskou I-II* (Brno 1886 a 1895) a také *Dialektický slovník moravský* (Praha, 1906). Je vidět, že zpočátku se dialektologové zabývali především shromažďováním a tříděním nářečního materiálu. (Matějková, 2014, s. 16)

Přelomový byl rok 1895, kdy se konala Národopisná výstava československá. Za zmínku stojí Vavřinec Josef Dušek, který při této příležitosti vytvořil návod, jak sbírat nářeční materiál. Na této výstavě také Dušek představil první *Dialektickou mapu Čech*. (Matějková 2014, s. 16)

V roce 1952 bylo v Brně založeno dialektologické pracoviště, jehož členové se věnovali vydávání regionálních monografií a popisování jazykově pomezích a okrajových oblastí. Vznikly tak práce Františka Svěráka, Arnošta Lamprechta, Adolfa Kellnera či Slavomíra Utěšeného. Další etapa výzkumu začala v roce 1962. Byl vytvořen

Dotazník pro výzkum českých nářečí, na jehož základě vznikl *Český jazykový atlas* (Jan Balhar, Pavel Jančák). (Matějková, 2014, s. 17)

Matějková ve své práci dále uvádí, že mezi nejvíce ceněná díla z čistě dialektologického hlediska beze sporu patří *Vývoj českého jazyka a dialektologie* (1964, 1977) od Františka Cuřína, *Nástin české dialektologie* (1972) od Jaroslava Běliče a čítanka *České nářeční texty* (1976), kterou redigoval Arnošt Lamprecht. (Matějková, 2014, s. 17)

V současné době je velmi důležitou dialektologickou pomůckou rozpracovaný online *Slovník nářečí českého jazyka* na webových stránkách Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR (<http://sncj.ujc.cas.cz/>) a v neposlední řadě i DIAKORP, který provozuje - rovněž na webu - Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (<http://ucnk.korpus.cz/diakorp.php>).

V současnosti je centrem české dialektologie Dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR se sídlem v Brně, které v roce 2011 vydalo poslední v pořadí již šestý díl Českého jazykového atlasu. (Matějková, 2014, s. 17)

1.2.2 Dialektologie jako vědní disciplína

Dialektologie je lingvistická disciplína studující nářečí a jejich vývoj. Původ slovního označení dialekt pochází z řečtiny a znamená způsob mluvení. Českým ekvivalentem pro toto pojmenování je nářečí. Nářečí dále můžeme definovat jako určitý souhrn jazykových prostředků sloužící k dorozumívání určitého počtu příslušníků národa. Tento způsob se využívá pro neformální jazykové projevy každodenní mluvy. Každý dialekt disponuje určitými obecnými znaky, které jsou typické pro jazykovou jednotku, jejíž součástí daný dialekt je, ale také znaky, které jsou pro něj charakteristické a odlišují jej. (Kukla, 2016, s. 11)

Můžeme tedy říci, že všechny znaky jakéhokoli nářečí jsou spojeny a tvoří tak ucelený systém. Tyto nářeční typy pak pojmenováváme jako nářečí lokální, teritoriální a geografická. Každý dialekt má své jádro, v němž vznikají a projevují se jeho typické znaky v největší možné míře. Čím více se od jádra vzdalujeme, tím méně jsou dané nářeční znaky patrné. Mezi jádry a oblastmi jejich vlivu existují určité hranice, tzv. izoglosy. (Kukla, 2016, s. 11)

Irena Bogoczová pojem izoglosa podrobně přibližuje takto: „Význam fenoménu zvaného izoglosa lze do jisté míry naznačit pouhým odkazem na zmíněné vlny šíření

jazykových změn. Jak vyplývá z pojmu samotného, je to něco, co v jazyce na jedné straně cosi spojuje, na straně druhé odděluje. První část tohoto složeného slova znamená, stejný, shodný, druhá jazyk, řeč. Po vzoru např. „izotermny“ nebo „izobary“ bude izoglosa na mapě vymezovat místa s výskytem něčeho „shodného“ - nebude to však ani teplota, ani tlak vzduchu, ale společný jazykový jev. Řečeno jinými slovy izoglosa ohraničuje území s přítomností daného jazykového jevu a současně jej odděluje od území s jinými jazykovými zvláštnostmi.“ (Bogoczová, 2012, s. 44)

Z publikace Ireny Bogoczové se dále dozvídáme, že se dialektologie nezabývá všemi existujícími dialektami. Mezi dialekty totiž patří i sociolekty (vrstevné dialekty), biolekty (genderové a generační dialekty) a idiolekty (individuální dialekty). Tyto ale nejsou předmětem zkoumání tradiční dialektologie, ale spíše stylistiky či lexikologie. Dialektologie se zabývá pouze teritoriálními dialektami národního jazyka, územními nářečímí, nadnářečními skupinami, podskupinami, úseky a nářečními typy. (Bogoczová, 2012, s. 106) Jaromír Bělič považuje dialektologii za odvětví jazykovědy, jež se zabývá výzkumem nespisovné mluvy (nářečí) a také na rozdíly v komunikaci na území jednotlivých národních jazyků či jazykových podskupin. (Bělič, 1972, s. 5)

Nářeční rozdíly na území České republiky jsou poměrně mladé. Pocházejí až z doby historického vývoje zhruba od dvanáctého století. Tyto rozdíly z části vyplývají ze skutečnosti, že změny, které se odehrály v centrech, nepronikly po celém území. (srov. Bělič, 1976, s. 3; Mayer, 2017, s. 15)

Dialektologii jako takovou můžeme podle způsobu zkoumání jednotlivých dialektů dělit následovně:

- A) Synchronní (popisná), zajímá se o současnou situaci.
- B) Diachronní (historická), zajímá se o vývoj nářečí.
- C) Komparativní, srovnává nějaké nářečí s jiným útvarem jazyka.
- D) Typologická, poukazuje na rozdíly jednotlivých dialektů.
- E) Urbánní, zkoumá mluvu ve městech. (Matějková, 2014, s. 18)

1.3 Národní jazyk, jeho funkce a typologie

„O národním jazyku mluvíme tam, kde se určité společenství na základě shodných podmínek ekonomických, politických a kulturních vyvinulo v samostatný národ a pociťuje svou kulturní a historickou odlišnost.“ (Cuřín 1976, s. 160).

Můžeme tedy říci, že každý zástupce jakéhokoli národa bere svou přirozenou mluvu jen za jednu z variant národního jazyka. Tyto varianty, včetně nářečí a spisovné formy tedy společně tvoří strukturu národního jazyka. (Kukla, 2016 s. 14)

Z toho vyplývá, že spisovná forma národního jazyka úzce souvisí s nářečím, protože posloužila jako základ k jejich vydělování a následnému vývoji. Nejvíce k tomu docházelo v oblastech okolo hospodářského, kulturního či politického centra. (srov. Cuřín 1976, s. 160; Kukla, 2016, s. 14)

Dagmar Matějková ve své práci užívá vyčerpávající definici pojmu národní jazyk: „Národní jazyk je souhrn všech variant jednoho jazyka. Spisovná varianta národního jazyka plní především funkci reprezentační. Spisovná čeština je však také vnitřně členěna.“ (Matějková, 2014, s. 17)

Matějková dále uvádí, že má podobu psanou (v té se mohou objevovat i prvky knižní češtiny) i mluvenou, kterou označujeme termínem hovorová čeština). V mluvené podobě spisovné češtiny jsou tolerovány i některé prvky, které nebyly zatím kodifikovány (postupně se ale mnoho slov a tvarů stává součástí spisovné normy). Národní jazyk se však z většiny skládá z nespisovných útvarů. Patří mezi ně interdialekty, teritoriální dialekty, městská mluva, sociolekty a další. (Matějková, 2014, s. 17)

(Kukla, 2016, s. 14-15) dále uvádí, že spisovná čeština začala vznikat ve 12. století. Její základy tvořilo středočeské nářečí. V počátcích spisovnou češtinu ke komunikaci užívali pouze duchovní a šlechta. Později se však její vliv rozšiřoval a postupně dosáhl národního charakteru.

1.3.1 Nářečí českého národního jazyka

Nářečí českého národního jazyka pokrývají historická území Čech, Moravy a Slezska. Dle dodatků k *Českému jazykovému atlasu* (2011) členíme nářečí na čtyři hlavní nářeční skupiny: nářeční skupinu českou, nářeční skupinu středomoravskou, nářeční skupinu východomoravskou a nářeční skupinu slezskou. Pro lepší přehlednost je zde přiložen výčet nářečí na území České republiky, ale v rámci této práce se hlouběji budeme věnovat jen nářečím českým, zejména pak jihozápadočeské nářeční podskupině.

Česká nářečí v užším smyslu

- Středočeská podskupina
- Jihozápadočeská podskupina
- Severovýchodočeská podskupina
- Jihovýchodočeská (českomoravská) podskupina

Středomoravská nářečí

- Centrální (vlastní hanácká) podskupina
- Jižní podskupina
- Východní podskupina
- Západní podskupina

Východomoravská nářečí

- Severní/Valašská podskupina
- Jižní/Slovácká podskupina
- Západní úseky: hranický, kelečský, dolský
- Jihovýchodní úsek kopaničárský

Slezská nářečí

- Slezskomoravská nářečí
  - Východní podskupina (nářečí ostravská)
  - Západní podskupina (nářečí opavská)
  - Jižní podskupina (nářečí frenštátská)
- Slezskopolská nářečí (na Těšínsku) (srov. Bogoczová, 2012, s. 61-102; Mayer, 2016, s. 19)

1.3.2 Nářečí v Čechách

„Nářečí česká v užším smyslu zabírají území celých Čech (bez pohraničních oblastí s obyvatelstvem různorodým) a přilehlý jihozápadní cíp Moravy. Člení se na čtyři podskupiny: podskupinu severovýchodočeskou, podskupinu středočeskou, podskupinu jihozápadočeskou a podskupinu českomoravskou“ (Balhar, 2011, s. 344)

Ke znakům, jež jsou typické pro celou českou nářeční skupinu, ale mají různý územní rozsah, řadíme zejména tyto:

A) Splynutí *y* s *i* (*vihod'ili*)

B) Provedení přehlásky *a > ě > e* v koncovce nom. sg. (*pšenice*), gen. sg. (*misijonáře*)

- C) Změna *u > i* v akuz. sg. (*itrňíci*)
- D) Existence diftongů *ej* a *ou* (*zbejvá, cejtíme pachtovanou louku...*)
- E) Úženi *é > í* (*mlíko, dlouhí poleno...*)
- F) Protetické *v* (*vobjed, von voral...*)
- G) Progresivní asimilace znělosti ve skupině *sh* (*schrabat, schořet...*)
- H) Znělá výslovnost koncového *ch* před znělou souhláskou (*třech hodin, takovejch devjet, bich bil...*)
- I) Změna *šč > št'* (*šťítka, ještěe...*)
- J) Změna skupiny *nsk > nck* (*koňckí, žencká...*)
- K) Koncovka nom. pl. živ. m. *-ove* (*ptáčkove, přetkove...*)
- L) Koncovka *-ma* v instr. pl. všech deklinačních typů (*buřtama, kuřatama, hráběma, ženama, mužema...*)
- M) Tvar *jí* v akuz. sg. zájmena ona (*já sem si jí bral...*)
- N) Nerozlišování životnosti v nom. pl. adjektiv a zájmen (*vzdělaní bohatí lidi, naše přetkove, ti řezníci, staří hrnce...*)
- O) Nenáležitě tvary v pl. zájmen on, ona, ono (*voňi ti housličky...*)
- P) Příklad, min. m. sg. bez koncového *l* (*řek, přitáh...*) (srov. Balhar, 2011, s. 344)

1.3.3 Charakteristika jihozápadočeské nářeční podskupiny

František Cuřín v knize *Vývoj českého jazyka a dialektologie (1977)* uvádí, že většinová část českého pohraničí byla mezi lety 1945 až 1946 osídlena Němci. Tito obyvatelé tam ale nepřebývali vždycky, a tak jejich místo po odsunu opět připadlo českému obyvatelstvu z vnitrozemí. Toto je hlavním důvodem, proč se v jihočeském pohraničí setkáváme s lidmi, jež pocházejí z jihozápadní a středočeské oblasti.

Pro úplnost informací je třeba uvést, že jihozápadočeská nářečí sousedí na severu se středočeskými nářečímí a na východě se s nimi setkáváme až v jihozápadním cípu Moravy. S některými vlastnostmi se setkáváme v celé nářeční podskupině, s jinými jen v určitých jejích částech. I proto nářečí dále dělíme na jihočeská a západočeská. (Kreklová, 2015, s. 11)

Typické znaky pro celou jihozápadočeskou podskupinu podle Běliče a Bogoczové jsou:

- A) Po ostrých sykavkách se ve výslovnosti užívá častěji tvaru *s í* než *s ej*: (*vozik, sítko, cítit...*).

- B) Zkracování místních a vlastních jmen. (*Pojedeme do Horažďovic, na oslavu přijdou i Novákojci.*)
- C) Zachování rozdílu mezi tvary genitivu a dativu, lokálu singuláru feminina tvrdého sklonění přídavných jmen a rodových zájmen, např. *s tí druhý (strany) X na tej druhéj (straně).*
- D) Místo spisovných podob přivlastňovacích přídavných jmen typu *tatínkův bratr, sestřino dítě* užíváme tvaru *tatínkovo bratr, sestry dítě.*
- E) Slovesné tvary třetí osoby plurálu jsou zakončeny koncovkou *í* nebo *aji*: (*prosí, volají*) Nevyskytuje se zde typicky obecně česká koncovka *ej* a *aj*: (*prosej, volaj*).
- F) Nahrazení koncovky *ům* v dativu plurálu u substantiv maskulina a neutra, řidčeji u substantiv ženského rodu (*kravom, kuřatom, chlapom...*).
- G) Typické je i měkčení koncových souhlásek v imperativu u sloves (*pros/proš, voz/vož, nejezděte/neježděte...*). (srov. Bělič, 1972, s. 224–225; Bogoczová, 2012, s. 62)

K jevům, které už nejsou ve výslovnosti tak výrazné a jejichž přítomnost směrem do středu země značně klesá, patří zejména výslovnost *l, r*, v západní části též *n, ň* s redukováním sousedním *i, í* (*mlnař, pokrvač, pjeknho*), dále pak tendence k užívání přehlasovaných tvarů ve slovesných infinitivech typu *tříst, zípst* nebo též v přičestí minulém *zíbl, začel*. Dále zde využíváme depalatalizovaného *a* v *e* ve slovech jako *včala, čalo, jahla, žabro...*, dlouhé samohlásky v případech jako *kúš, plouh...*, *pína, plíva, sáze*, popř. též v tvarech gen. pl. *semán, vajíc, kuřát, hláv, strán*, a naopak krátké samohlásky v infinitivech (*nest, vest, pect, sect*) atd. Rozptýlené případy s „nadměrným“ *ej, ou* jako *dřejví, přejevoz, řejbek, touň, houř, roužnout* jsou omezeny jen na ojedinělá slova. (Bělič, 1972, s. 225)

Další jevy se vyskytují v menších úsecích jihozápadočeské podskupiny, zčásti příznačně právě jen pro danou oblast, zčásti společně s jinými nářečími, třeba i značně odlehlými:

A) Z hláskoslovných jevů se jedná o zbytky úplné neexistence **g**, projevující se například substitucí *k* za *g* ve slovech cizího původu (*akent, brikáda, cikareta*), dále výslovnost starého i pozdějšího *l, r* s průvodním samohláskovým prvkem nebo s epentezí samohlásky (*salza/selza, umerlec/umirlec*), zbytky fonému *y* nebo stopy po něm, zbytky starého *ú* beze změny v *ou*, skupina *mj* proti většinovému *mň* za dřívější *m'* v případech jako *mjesíc, mjesto*. Pouze pro menší úseky je příznačná kolísavá změna neznělé souhlásky ve znělou na mezislovním předělu před samohláskou či jedinečnou

souhláskou, popř. před *v-* (*pázd vofce*), změny před *šč, sc, stř* v *chč, chc, chtř* (*chčestří, rochcestří, chtřecha*), a *tř (stř)* v *kř (skř)*, např. *křilet, křemcha/skřemcha*, důsledné nebo časté *i-, í-* bez *j-* na počátku slova v případech jako *ít, iskra, ídlo, itrňice*). Na jednotlivá slova je omezeno *r* proti spisovnému *ř*, vyskytující se různě např. ve výrazech *hořejší (i hořejší), houreski, parez, rezanka* aj. (srov. Bělič, 1972, s. 226; Kreklová, 2015, s. 13-14)

B) Z tvaroslovných jevů je asi nejvýraznější častý výskyt *-u* v dativu singuláru tvrdých substantiv jmen mužského životného rodu (*g doktoru*), dále míšení zájmenných tvarů *mje/mně, tě* a *mi, ti*, zčásti též *se* a *si* v genitivu, akuzativu a dativu, vyrovnání tvarů tvrdých rodových zájmen v nepřímých pádech plurálu s měkkým skloněním (*tích, t'im, t'ima*), tvary imperativu v 1. a 2. osobě plurálu na *-ime, -ite* u sloves, jejichž 2. osoba singuláru končí na *-i* (*pošlime, pomodlíte se*). Stejně jako v sousedních středočeských a jihovýchodočeských nářečích je zde v 2. osobě singuláru užito slovesa „být“ jako slovesa významového a ve funkci spony tvar *seš*, ve funkci osobního morfému ve složených formách minulého času pak *-s*. (srov. Bělič, 1972, s. 226; Kreklová 2015, s. 14)

1.3.4 Vývoj nářečních jevů v jižních Čechách

Ve zdejší mluvě se dlouhou dobu zachovávala řada příznakových rysů jihozápadočeských i speciálních, jež jsou typické pro oblast jihočeskou. (Janečková, 1998, s. 193) Tato kapitola se bude opírat o poznatky získané výzkumem z 90. let 20. století, jež byl proveden katedrou bohemistiky Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Díky tomuto výzkumu, který se soustředil zejména na doudlebský úsek, můžeme uvést tyto specifické nářeční jevy:

A) Jihočeská disimilace zdvojených sykavek, polosykavek a zubnic uvnitř slov a na předělech slovních spojení, kdy se mění první ze skupiny zdvojených souhlásek v *-j-* nebo se dlouží předchozí samohláska a *-j-* úplně mizí (*babijce/babíce, přej silnici, bej sebe...*) (Janečková, 1997, s. 193) S touto mluvou se setkáváme převážně u nejstarší generace, střední generace zachovává jen lexikalizované zbytky jako např.: *prijte, pojte*. Nejmladší generace tuto výslovnost už téměř nezachovává. Balhar (2011, s. 346) uvádí, že jihočeský úsek se od sousedních nářečí odlišuje zejména disimilací sykavek: *paj som krávi, u náj se to dělalo*.

- B) Rozložená výslovnost psaného „*mě*“ jako *mje* v kontrastu s všeobecnou výslovností *mňe*.
Opět nejvíce zastoupena je u nejstarší generace (*mjeli, v zimje*). Střední generace tuto výslovnost zachovává jen na Budějovicku a Doudlebsku, kde se objevuje v lexikalizovaných případech (*mjeli, mjesíc...*). U nejmladší generace už jen výslovnost *mňe*.
- C) Absence protetického *v-* je příznačná pro nejzazší okraje Doudlebska. Četné příklady nalezneme opět u starší generace, (*on, okno*), u střední generace se objevuje i výslovnost s protetickým *v-*.
- D) Pro nejstarší generaci je typická progresivní znělostní asimilace (*potfora, tfaroh*). (Janečková, 1997, s. 193-196)

S ostatními hláskoslovnými jevy se setkáváme u všech českých nářečí v užším slova smyslu. Patří k nim úžení *é > í* a změna *í, ý > ej* po tvrdých a obojetných souhláskách (*bejt, cejtít, vozejk, tejden...*) (Janečková, 1997, s. 195)

Mluvíme-li o tvaroslovných charakteristických prostředcích, je třeba zmínit, že zde přetrvávají tradiční archaické tvary, ale zároveň sem pronikají i společné znaky nářečí českých v užším slova smyslu. Zajímavostí je, že ani jihočeská mluva, podobně jako ostatní územní variety v samotných Čechách, nevyjadřuje životnost při shodě adjektiv a zájmen (*Ti kluci sou dobří*) Všimáme si zde i kompletního splynutí všech tří rodů (*ti dobří kluci, holki, d'eři*).

Dalším příznakem je ustrnulý tvar v tvarotvorné příponě instrumentálu množného čísla *-(a)ma*. (*klukama, lidma*). V plurálu je jednotný i tvar adjektiva *rád* (*kluci, holki, d'eři mají rád'i*).

Typickými jsou pro jihozápadočeská nářečí i nesklonné tvary přivlastňovacích adjektiv (*tatínkovo, Petrovo aj.*). Ty jsou běžné v mluvě nejstarší generace. U střední generace se pak objevují substantiva v genitivu (*Jani svetr, Olgi kamarátka*). (Janečková, 1997, s. 195–196)

Jako příznakové se pro jihočeský úsek jeví užívání nestažených tvarů přivlastňovacích zájmen typu *mojí sestru, mojeho bratra*. Rozličné jsou též podoby ukazovacích zájmen *tenhle, tenhleten, tenhlecten, tendle, tendlencten...* U osobních, neurčitých, tázacích a záporných zájmen se v lokálu singuláru objevuje analogický tvar na *ňom, o čom...* (podoby s *-e-* jsou častější u mladé generace). (Janečková, 1997, s. 197)

1.3.5 Dialektální zakotvení obce

Obec Staňkov se nachází na jižním okraji jihozápadočeské nářeční oblasti. „Vedle rysů společných českým nářečím v užším smyslu, jako jsou např. dvojhlásky *ej* a *ou* (*takovejch, plátěnou*), úžení *é > i* (*půl druhího*), přičestí minulé singuláru maskulina bez koncového *-l* (*zamet*), znaků charakteristických pro jzč. dialekty např. znělostní asimilace (*diž, mje bilo devjed let*)“ (Balhar, 2011, s. 364) si zde můžeme povšimnout i charakteristických jevů, jež jsou typické právě obzvláště pro tuto oblast. Mezi nimi můžeme zmínit např. výslovnost původního skupení *m'ě jako mje: mjel*, objevující se krátkou samohláskou v přičestí minulém pasivním, znělá výslovnost sykavky ve slovesném tvaru *jsme: zme říkali*. V praktické části této práce je patrné, že tato výslovnostní specifika v mluvě staňkovských občanů nejstarší a střední generace stále přetrvávají, u mladé generace už ale nebývají zdaleka tak patrná.

V Balharově ukázce nářečního textu, pocházejícího ze Staňkova vis příloha č. 7 je dále patrný výskyt výslovnosti první osoby slovesa *být* v podobě *som*, ale dle sesbíraných materiálů už tato výslovnost zcela vymizela.

2 VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Úvod

Výzkumná část práce předkládá výsledky dialektologické analýzy běžné mluvy rodilých mluvčích obce Staňkov na Jindřichohradecku. Pro účely výzkumu byl použit vzorek šesti respondentů, kteří náleželi ke generaci mých prarodičů (nejstarší generace), mých rodičů (střední generace) a mých vrstevníků (nejmladší generace). Se zástupci každé generace byly pořízeny dvě nahrávky, které budeme podrobně zkoumat v některé z dalších kapitol, a jejichž přepisy budou k dispozici v přílohách práce.

Všichni respondenti patří do okruhu mých známých či známých mé prababičky, u níž byla většina nahrávek pořízena, a tudíž nebyl problém udržovat pokud možno co nejpřirozenější konverzaci a vytvořit tak ideální prostředí pro získání potřebného materiálu. Většinou byli respondenti velmi uvolnění a nebyli ovlivnění přílišnou nervozitou, která by jejich promluvu jakýmkoli způsobem svazovala či jinak limitovala.

Všichni respondenti byli ujištěni, že zůstanou v úplné anonymitě. Komunikantům byly v průběhu rozhovorů pokládány náhodně zvolené otázky s ohledem na jejich profesi, záliby, skutečnosti týkající se obce, v níž byl výzkum proveden, tradice, které v průběhu roku praktikují a další. Konverzace nebyla ničím striktně limitována ani nijak připravována.

Práce se velmi vzácně opírá i o metodu přímého pozorování, a tak je možné nalézt ve výzkumné části i postřehy, které nejsou zachyceny v nahrávkách, ale v obci se nepochybně objevují. Tyto postřehy budou značeny zkratkou (PP.) Získaný zvukový materiál byl postupně přepsán do počítače podle dialektologické normy uvedené v Lamprechtově publikaci České nářeční texty (Lamprecht, 1976, s. 7–9) Při nahrávání bylo i ze strany autorky užito nespisovného jazyka a mluvy, jež je typická pro danou oblast, aby respondenti nebyli zbytečně sváděni ke strojenému spisovnému projevu.

Přepis může být na některých místech více či méně zkreslený, což je dáno nedbalou artikulací mluvčích, zvuků jeho pohybů při přecházení z místa na místo, poklepávání nohou do podlahy či prsty do stolu, šustění papíru atd. Tyto jevy nepochybně snižovaly kvalitu a úplnou srozumitelnost materiálu.

Všichni respondenti o nahrávání věděli a souhlasili s ním. V úvodu ke každé generaci je uvedeno několik informací, týkající se respondentů, jako je jejich věk, vzdělání, zaměstnání, či fakt, že nějaký čas pobývali někde jinde.

2.2 Metody práce

V této kapitole se budeme věnovat jednotlivým fázím výzkumu a metodám práce. Tato kapitola se opírá zejména o práci Ireny Bogoczové *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. (Bogoczová, 2012)

Bogoczová (2012, s. 132) uvádí, že výzkumnou práci obvykle dělíme na několik samostatných etap. Hlavními jsou ale tři základní fáze: (fáze přípravná, poznávací nebo-li empirická a fáze analytická).

1. Fáze přípravná

Během této fáze probíhá příprava na samotný výzkum. Řešitel se rozhoduje o výběru respondentů, o tom, co a jakým způsobem bude zkoumat. Důležité je také zvolení počtu respondentů tak, aby řešitel měl možnost ze zkoumání získat uspokojivý výsledek. Komunikanti by v ideálním případě měli rovnoměrně zastupovat muže i ženy, zástupce mladší, střední a nejstarší generace a pokud možno reprezentovat různé profese a stupně vzdělání. (Bogoczová, 2012, s. 132)

2. Fáze realizační

Realizační fáze může mít hned několik způsobů. Mezi ty nejčastější řadíme nahrávání, dotazování, studium dokumentů, experiment či metoda přímého pozorování. (Kreklová, 2015, s. 21)

A) Nahrávání

Zvukových záznamů mluveného projevu je v dialektologii hojně využíváno. Podobně jako ostatní metody zkoumání má i nahrávání své výhody a nevýhody. Nejvýznamnější nevýhodou tohoto způsobu je bezesporu ostych a nervozita ze strany respondentů, kteří mají mluvit na mikrofon. Tento problém se dá eliminovat nahráváním na skrytý mikrofon. Je však nutné, vyžádat si od respondentů dodatečný souhlas s použitím nahrávky pro účely práce. (Kreklová, 2015, s. 21)

Výzkum probíhá formou tzv. řízeného interview, což je rozhovor, který má pod kontrolou výlučně dialektolog. Má také předem připravené otázky, které se snaží komunikantovi pokládat. Dbá také na to, aby se co možná nejvíce vyhýbal otázkám zjišťovacím, na něž lze odpovídat pouze ano či ne. Velmi také záleží, aby bylo respondentovi prostředí, v němž je rozhovor prováděn, známé a příjemné. Pro tyto účely je vhodná např. domácnost respondenta. Nakonec výzkumník zjistí respondentův věk, dosažený stupeň vzdělání, pohlaví, místo narození, trvalé bydliště, původ rodičů apod.

Nikdy se ale neptá na adresu nebo jméno a příjmení informátora. (Bogoczová, 2012, s. 133–135)

B) Dotazování

Vyplňovatelem dotazníku je tazatel, nikoli dotazovaná osoba. (Bogoczová, 2012, s. 135) Bogoczová (2012, s. 136) dále uvádí, že v kontrastu s nahráváním zde mohou být kromě otázek otevřených použity i otázky uzavřené či zjišťovací.

C) Studium dokumentů

Tato metoda se běžně užívá všude tam, kde lze pracovat s psanou formou jazyka... (Bogoczová, 2012, s. 139)

D) Experiment

„Této metody lze využít např. při výzkumu diglosie: nářeční mluvčí se dostává do společnosti osob, které nářečí neovládají, anebo je ovládají jen pasivně, a dialektolog sleduje (nahrává informátorovo jazykové chování (přepínání kódů) a zaznamenává kvalitu jeho výpovědi (míru interference z nářečí do spisovného útvaru).“ (Bogoczová, 2012, s. 139)

E) Metoda přímého pozorování

Tato metoda zřejmě patří mezi ty psychicky i časově nejnáročnější. Předpokládá dlouhodobou přítomnost výzkumníka, který dlouhodobě pozoruje, jak se jeho informátor jazykově chová v různých komunikačních situacích. Tato metoda je nejpresnější a nejúčinnější ve chvíli, kdy dialektolog zkoumá přirozenou mluvu u svých rodinných příslušníků. (Bogoczová, 2012, s. 139–140)

3. Fáze analytická

Ve třetí a poslední fázi je třeba pořízený zvukový materiál přepsat do grafické podoby, a to za použití zásad fonetické transkripce. Těmito zásadami jsou:

- A) Slova se zapisují přesně tak, jak byla vyslovena. Nelze se zde řídit pravidly českého pravopisu. Zapisují se včetně intonace a přízvuku.
- B) Text není nijak upravován a čištěn. Nerozlišuje se zde mezi slovy vulgárními a slušnými, mezi spisovnými a nespisovnými či mezi slovy vycpávkovými a plnovýznamovými. (Bogoczová, 2012, s. 147)

Po přepsání všeho zvukového materiálu se již můžeme věnovat samotné analýze textu. Ta může být provedena na rovině hláskoslovné, tvaroslovné, slovtvorné, syntaktické a lexikální.

2.3 Rozbory nahrávek

2.3.1 Nejstarší generace

Přílohy 1 a 2 zaznamenávají přepis zvukových nahrávek s respondenty z nejstarší generace. V rozhovorech je možné slyšet ženu ve věku 84 let a muže ve věku 85 let.

V textu 1 byly otázky pokládány ženě, narozené v roce 1933 ve Staňkově, kde strávila celý svůj život. Po absolvování pětileté obecní základní školy ve Staňkově začala navštěvovat Měšťanskou školu v Chlumu u Třeboně, kam docházela čtyři roky. Po ukončení školy se již zcela natrvalo vrátila do rodné obce, kde se vdala a společně s manželem vychovala tři děti. Celý život pracovala v zemědělství. Nyní je již v důchodu a žije společně se svým vnukem v malém rodinném domku na okraji Staňkova.

Text 2 reprezentuje mluvu nejstaršího respondenta, muže narozeného v roce 1932. Podobně jako první respondentka navštěvoval místní základní školu, po té Měšťanskou školu v Chlumu u Třeboně a nakonec se šel vyučit opravářem automobilů do Třeboně, kde také několik let pobýval. Po návratu do rodné vsky si zde postavil dům, kde dodnes žije se svou manželkou.

Jihozápadočeské hláskoslovné rysy

- A) **Výslovnost slabiky mňe jako mje:** sem se nesmjelo (ř. 10), mjel (ř. 15), chodila do mješťanki (ř. 54), mjel lepší prospěch (ř. 57), samozřejmě (ř. 66), neumjeli (ř. 92), smjer (ř. 94), nesmjeli (ř. 110), smjerem (ř. 146). Metodou přímého pozorování bylo zjištěno, že se opačný jev v projevech nejstarší generace sice vyskytuje, ale jen opravdu velmi sporadicky. V prepisech zvukových nahrávek ale není příliš patrný.
- B) **Jihočeská disimilace:** aj si to uklidí (ř. 38), nechojte tam (ř. 100).
- C) **Výslovnost počátečního o- bez protetického v- :** Opčanúm (ř. 136), obrofskej (ř. 139) Při porovnání mluvy respondentů nejstarší generace s generací střední je patrné, že nejstarší generace používá jak tvar bez protetického v, tak i obecněčeský tvar s protetickým v. Je ale nutné podotknout, že obecněčeské tvary se zde vyskytují v daleko menší míře než u generace střední. Pro porovnání lze nahlédnout do obecněčeských hláskoslovných změn obou generací.
- D) **Znělá výslovnost sykavky ve třetí osobě plurálu ind. prez. slovesa být:** zme bili (ř. 12).

Balhar uvádí, že změna znělosti konsonantu *s* na *z* před jedinečnou souhláskou „byla sporadicky zaznamenána v jzč. nár.“, mj. přímo v ukázce ze Staňkova. (Balhar, 2002, s. 606)

Obecněčeské hláskoslovné rysy

A) Výslovnost protetického v- : vo tom d'edovi (ř. 2), vokopírování (ř. 4), vobrázek (ř. 9), vopicema (ř. 12), vod devíti (ř. 14), vona a von (ř. 16), voňi (ř. 17), vodhrať to (ř. 36), vot Mart'i (ř. 38), vodvlečou (ř. 40), vodves (ř. 41), vo to maso (ř. 47), vobrofská chata (ř. 78), vod Rusů (ř. 92), do vokna (ř. 100), žádnej vopčan (ř. 112), vosum (ř. 113), vomňetkoví družstvo (ř. 126), vodzbrojoval (ř. 129), vopčaňi (ř. 130), vodzbrojili (ř. 131), vodzbrojit (ř. 134), vodmít (ř. 135), vodzbrojenci (ř. 144), vosvobod'ili (ř. 146).

B) Diftongizace *y* > *ej*

- **Ve tvarotvorných příponách adjektiv a zájmen:** celej den (ř. 2), svatej (ř. 7), podepsanej (ř. 8), z jakejch (ř. 22), nákej (ř. 23), rodnej list (ř. 23) blbej (ř. 28), sprostej (ř. 30), v tej troubě (ř. 45), eletrickej (ř. 46), rota horskejch mislivců, německejch vojáků (ř. 73), pjeknej (ř. 76), takovej (ř. 77), mladejch (ř. 82), kerej (ř. 83), na tej Vlčici (ř. 84), krásnej přístav, ktorej... (ř. 85), živej pamňetník (ř. 89), vrátnej (ř. 106), žádnej človjek, ktorej se chce hlásit k německej (ř. 121), ubitovanej (ř. 129), rodák s Českejch Buďejovic (ř. 131), přítomnej (ř. 134), staňkofskejm opčanům (ř. 136), obrofskej (ř. 139), chlumeckej (ř. 141), silnej oddíl (ř. 143), po křížovej cest'e (ř. 145) hluchej (ř. 146), jed'inej (ř. 147), druhej (ř. 4), v padesátej letech (ř. 124).

- **V základech slov:** bejvalo (ř. 11), bejt (ř. 29),

C) Úženi *é* > *í*

- **V základu slov:** proplítali (ř. 89).
- **Ve tvarotvorné příponě adjektiv:** náki (ř. 4), v jiním (ř. 4), dodateční (ř. 6), krásní zážitky (ř. 53), do čtvrtího ročníku (ř. 56), měli tu obrofský šífi (ř. 82-83), dlouhí loďe (ř. 83), klukofský zážitki pjekni (ř. 87), utržení (ř. 90) část rudí armádi (ř. 95), protiletadloví kanoni (ř. 96), Staňkofského ribňika (ř. 105), žádniho (ř. 112), jednotní zemňed'elský družstvo (ř. 125), vomňetkoví družstvo (ř. 126), necelí dva dni (ř. 155), druhího druhí (ř. 5), ve dvaapadesátim (ř. 85), f pětaštiricátim (99), v jednapadesátim (ř. 124).

- D) Krácení samohlásek í, ú v zakončení sloves a ve slovtvorných příponách:** s tím (ř. 6), prosim t'e (ř. 7), neňi (ř. 9), na propustku (ř. 12), nejňi (ř. 17), nechť'ejí (ř. 20), nevím (ř. 22), povídá (ř. 23), mají (ř. 27), dají (ř. 30), f pjetaštiricátim (ř. 55), po desátim dubnu (ř. 75), mezi t'ím (ř. 104), vid'ím (ř. 107).
- E) Dloužení samohlásek v základu a v zakončení slov:** přímání (ř. 9), večír (ř. 14), kucí (ř. 101).
- F) Změna hlásky č na š:** počta (PP).
- G) Změna hlásky č na š:** štíři (ř. 54), f pjetaštiricátim (ř. 55), štvrtího (ř. 56), štiricet štiri (ř. 81), štrnác (ř. 82).
- H) Tvary vzniklé haplogií:** ňákí (ř. 4), ňákou (ř. 14), ňákej (ř. 23), ňák (ř. 135).
- I) zjednodušování souhláskových skupin:** devatenáce deset (ř. 5), takle (ř. 11), diš (ř. 11), propusku (ř. 12), diť (ř. 12), ceri (ř. 16), ceru (ř. 18), neska (ř. 24), vdicki (ř. 28), ešť'e (ř. 30), de (ř. 37), eletrickej (ř. 47), patnác pif (ř. 62), ešť'e pjeced let (ř. 63), kerí (ř. 71), štrnác (ř. 82), kerej (ř. 83), nejheščí (ř. 101), nejvječí (ř. 108), ňemeckí mena (ř. 122), perfekne (ř. 131), Herman se menoval (ř. 133), silnej od'íl (ř. 143). esi (ř. 147).
- J) U přičestí minulého činného v rodě mužském odpadá koncové –l, je-li kmen slovesa zakončen na samohlásku:** moch (ř. 17), upek (ř. 45), utek (ř. 156).

Jihozápadočeské tvaroslovné rysy

- A) Zachování rozdílu mezi tvary genitivu a dativu, lokálu singuláru feminina tvrdého sklonění přídavných jmen a rodových zájmen:** u tí ceri (ř. 16), f tej troube (ř. 45), do tí remoski (ř. 46), na tej vlčici (ř. 85), tej hord'e (ř. 107). Tento jev se v mluvě všech zkoumaných generací objevuje velmi důsledně a pravidelně.
- B) Koncovky -í, -ají (-aji, -eji) ve 3. osobě plurálu sloves 4. a 5. třídy:** *nechť'ejí* (ř. 20), v širším českobudějovickém regionu se vyskytuje tvar *nehcou* (srov. Balhar, 2002, s.456, 459–460), *postrílí* (ř. 153), analogicky k jihozápadočeskému *obrací*. Podle izoglosy ze čtvrtého dílu *Českého jazykového atlasu* se vyskytuje ve zkoumané lokalitě spíše tvar *obraceji*,

tedy *postřileji* (srov. Balhar, 2002, s. 452–454). V nahrávce se však nachází forma *postřilej*, analogicky k *obraccj*, který však podle Českého jazykového atlasu 4 náleží do podskupiny severovýchodočeské (srov. Balhar, 2002, s. 452).

Další podle slovesa volají (srov. Balhar, 2002, s. 454, 457), mají (ř. 27), dají (ř. 30), nedají (ř. 153),

- C) Ustrnulý tvar rodinných jmen v nominativu plurálu** (srov. Balhar, 2002, s. 328, 330–331): Havlů (ř. 22), Fišerů, u Frantů, Růžičků, Flašků a Tlachačů (ř. 115, 116).
- **Tvary genitivu plurálu kolektivního označení rodiny jsou rozptýlené po širším českém a moravském území** (srov. Balhar, 2002, s. 330, 332–333). **Excerpovány byly tyto tvary:** Karel Bendů, Franta Poslů, Milada Urbánků, Pepik Křížů, Jirka Havlů, Karel Buštů, Honza Pecáků, Karel Brapců (ř. 37–39), u Šalků (ř. 47), U Baštů (ř. 103)
- D) Užítí nestažených tvarů zájmene můj:** moje prababička (ř. 3), mamka moje (ř. 4).

Obecněčeské tvaroslovné rysy

- A) V instrumentálu jednotná koncovka –ma:** za vopicema (ř. 12), s ťema (ř. 91), s ňima (ř. 101), síťema (ř. 105), s ňemcema (ř. 122), s patronama (ř. 138), mezi rukojmíma (ř. 158).
- B) 1. osoba indikativu prezenta zakončená na –u:** pracuju (ř. 37),
- C) V 1. a 4. pádu adjektiv a zájmen jednotná koncovka –í:** ňákí vokopírování (ř. 4), dodateční (ř. 6), takoví (ř. 11), kuřata velkí (ř. 44), krásní zážitky (ř. 54), plní brejle (ř. 64), starí lid'í (ř. 66), německí kluci (ř. 82), takoví... hodně dlouhí... (ř. 83) klukofskí zážitki pjekní (ř. 87), običejní vojáci (ř. 92), část rudí armádi (ř. 95), proti'letadloví kanoni (ř. 96), Staňkofskího ribníka (ř. 105).
- D) Ve 4. pádu singuláru užívání tvaru ní/jí na místo ni/ji:** má jí (ř. 39), jí tam založila (ř. 78).

Na závěr této kapitoly lze říci, že v mluvě respondentů nejstarší generace se objevují hláskoslovné i tvaroslovné rysy, jež jsou typické pro jihočeská nářečí, přesněji tedy pro námi zkoumanou jihozápadočeskou podskupinu. Staňkov náleží do východní

části této podskupiny, do doudlebského úseku. K nejvýznamnějším nářečným jevům, jež jsou pro tuto oblast typické, lze řadit jihočeskou disimilaci, výslovnost slabiky mňe jako mje, výslovnost počátečního o bez protetického v aj.? Společně s nimi se v nahrávkách také v hojné míře objevují i rysy obecněčeské. V hláskoslovném rozboru je patrné zachovávání výslovnosti slabiky mňe jako mje.

Z hlediska tvaroslovného je třeba říci, že zde přetrvává ustrnulý tvar rodinných jmen (Buštů, Flašků), ale nezachovává se již podoba jmen typu *Novákojc*.

2.3.2 Střední generace

Přílohy 3 a 4 zaznamenávají přepisy zvukových záznamů s respondenty střední generace, to znamená se zástupci pracujících lidí. V této generaci bohužel nejsou zastoupena obě pohlaví. Rozhovory byly pořízeny pouze se dvěma muži. Prvnímu mluvčímu je 43 let, druhý je pak o tři roky mladší.

V textu 3 je zaznamenán rozhovor se středoškolsky vzdělaným mužem, narozeným v roce 1974. Respondent vystudoval střední průmyslovou školu, ale ve svém oboru se mu nikdy nepodařilo nalézt uplatnění. Kromě pobytu na internátě v době studií se z obce nikdy nikam nevystěhoval. Po vzoru svých rodičů provozuje rekreační ubytovací zařízení u Staňkovského rybníka a působí také jako kronikář obce.

Muž, vystupující v textu 4 má vystudované střední odborné učiliště v Rakovníku, kde v době studií také pobýval. Rozhovor byl veden úplně volně ve skupině čtyř mluvčích, kde vystupují dvě ženy a dva muži. Pro přesnost nahrávky bude promluva námi sledovaného muže v prepisech zapisována bez závorek, ostatní promluvy, které jsou nezbytné pro pochopení kontextu, budou zaznamenávány v závorkách.

Jihozápadočeské hláskoslovné rysy

Mezi charakteristické hláskoslovné rysy námi zkoumané oblasti patří zejména tyto:

A) Výslovnost slabiky mňe jako mje: zapomjel (ř. 195), z Litomjeřic (ř. 215).

Zatímco mluva nejstarší generace téměř vždy pracovala s výslovností slabiky mňe jako mje, střední generace již úplně přejímá většinou užívanou podobu mňe. Tuto skutečnost dokládají i přiložené přepisy nahrávek, kde se přítomnost výslovnosti mňe jako mje objevila jen ve dvou případech, a to pouze v prvním prepisovaném rozhovoru. Druhý rozhovor tuto výslovnost neprezentuje nikde.

B) Palatalizační změna: *pokud'* (PP), *dokud'* (PP), *pokavad'* (PP).

C) **Výslovnost počátečního o bez protetického v:** *osmažili* (PP), *obje oči* (PP).

Obecněčeské hláskoslovné rysy

A) **Výslovnost protetického v-:** vot starejch lid'í (ř. 164), von (ř. 174), vot tátu (ř. 175), vono (ř. 181), vosum (ř. 187), voňi (ř. 193), vot traktoru (ř. 195), vobje (ř. 198), vo Staňkovje (ř. 205), Jenom t'e slušne voblíknou, abis neďelal vostudu, diš vtevřou... (ř. 228), vopilá (ř. 259), votpočívát (ř. 269), vobešel to (ř. 285).

B) **Diftongizace y > ej**

- **v základu slov:** korejtku (ř. 193), mlejn (ř. 203), mlejnek (ř. 204), mlejskí (ř. 204), přemejšlet (ř. 248), bejvali (ř. 256), bejt (ř. 279), vytejká (ř. 289),
- **Ve tvarotvorných příponách adjektiv a zájmen:** nemožnej (ř. 155), starejch (ř. 168), takovej nákej slengovej (ř. 184), mrtvej (ř. 227), unavenej (ř. 248), předminulej a minulej rok (ř. 264), zoufalej (ř. 270), nákej (ř. 290)

C) **Úžení é > í:** mluvení slovo, náki vírazi (ř. 166), kerí se používaj (ř. 167), takovídle věci (ř. 172), ve chlívje (ř. 175), malímu (ř. 187), řemesnickí názvy (ř. 188), po celí republice (ř. 189), správní vírazi (ř. 190), voblíknou (ř. 228), s tí gumi. (ř. 289), sou d'elaní rozvodi (ř. 290).

D) **Krácení samohlásek í, ú v zakončení jmen a sloves a ve slovotvorných příponách:** Já vim (ř. 193), nákim (ř. 194), s tím (ř. 199), vim (ř. 221), vidím (ř. 231), jezďim s tím tvim autem (ř. 239), hoďim (ř. 249).

E) **Krácení samohlásek i uvnitř slov:** *pect* (PP), *pomahat* (PP), na *Halamkách* (PP).

F) **Dloužení samohlásek v zakončení slov:** *večír* (PP), *štiří* (PP).

G) **Zánik neznělé předložky s před jedinečnými samohláskami:** z *máslem* (PP), z *Jirkou* (PP), z *lidma* (PP), z nákim (ř. 226)

H) **Výslovnost skupiny hlásek sh- jako sch-:** *naschledanou* (PP), *schrabat* (PP).

I) **Záměna hlásky č za š:** *štiri tisíce* (ř. 237), *štiří* (ř. 239),

J) **Záměna hlásky š za č:** *počta* (PP).

K) **Tvary vzniklé haplogií:** náki (ř. 166), nákej (ř. 184), nák říkala nákimu (ř. 193), nákim (ř. 194).

L) **Zjednodušování souhláskových skupin:** nejmlačí (ř. 165), kerí (ř. 167), diš (ř. 169), sem slišel v tadidlet'ech (ř. 170), eš'te (ř. 171), takovídle

(ř. 172), rosvit' (ř. 175), todleto (ř. 193), jesli (ř. 196), takle (ř. 204), v Jindřichovje Hraci (ř. 211), diť (ř. 243), támle (ř. 244), takovídle (ř. 247), neska (ř. 247), po tomletom (ř. 249), du (ř. 250), abi si tam moch... (ř. 252), dibi (ř. 259), přide (ř. 262), na řbitovje (ř. 269).

M) Zjednodušování výslovnosti ve 3. osobě singuláru přičestí minulého za pomoci slabiky nu: uhnul (ř. 175), zapadnul (ř. 197).

N) Tvary bez koncového -l v přičestí minulém činném rodu mužského v případě, že je kmen slovesa zakončen souhláskou: bych řek (ř. 189), moch (ř. 252).

O) Znělostní asimilace:

- **Na počátku slova:** gdiš (ř. 173), spúsop (ř. 237), gde (ř. 245), fšechno (ř. 268), gdisi (ř. 271), gdo (ř. 279).
- **Uvnitř slova:** tagže (ř. 165), ňegdo (ř. 169), s out'eškem (ř. 170), staňkofská (ř. 171), kníšku (ř. 205), teřka (ř. 213), ňegdi (ř. 244), votpočívát (ř. 268), votpočivej (ř. 268).
- **Na konci slova:** výras (ř. 184), diš (ř. 189), sloup (ř. 201), kříš (ř. 202), žernof (ř. 202), naposlet (ř. 233), spúsop (ř. 237), cokolif (ř. 239), uš (ř. 248), vípovjeť (ř. 267), rát (ř. 270), teť (ř. 283), prách (ř. 288).
- **Na švu slov:** vod babički (ř. 171), z velkím (ř. 173), f uvozofkách (ř. 173), vot táti (ř. 174), f tom (ř. 232), f servisu (ř. 233).

P) Artikulační asimilace: nejmlačí (ř. 164).

Tvaroslovné rysy

Typickými tvaroslovnými jevy pro námi zkoumanou oblast jsou:

- A) osoba plurálu sloves 4. a 5. třídy má koncovky -í, ají (-aji, -eji):** chod'í (ř. 165), řikaji (176), stavjeji (ř. 178).
- B) Skupina ovíce se mění v ejce:** *Bud'ejce* (PP), do Bud'ejc (ř. 248.)
- C) Užívání nestažených tvarů zájmen:** v mojí generaci (ř. 269), mojeho kluka (ř. 172), moje prababička (ř. 181), svoje chibi (ř. 182).

Obecněčeské tvaroslovné jevy

- A) V genitivu a dativu, lokálu singuláru ženského rodu skloňování přídavných jmen a rodových zájmen unifikovaná koncovka podle genitivu:** Z tí historie (ř. 168), s tí gumí (ř. 289).
Pozn.: V nahrávkách bohužel není zachycen žádný příklad v dativu

a lokálu, proto budou další příklady uvedeny za pomoci metody přímého pozorování; *Tí ceři* (PP), *s tí Třeboňe* (PP).

B) Jednotná koncovka *-ma* v instrumentálu plurálu: Mezi barákama (ř. 206), tunama (ř. 284).

C) V 1. os. pl. odpadá koncové *-e*: pojedem (ř. 252).

D) V 1. os. sg. indikativu prézenta je hovorová tvarotvorná přípona *-u*: Vybavuju (ř. 194), pracuju (ř. 273), potřebuju (ř. 277).

E) Neodlišení akuzativu plurálu od nominativu plurálu v koncovkách adjektiv a rodových zájmen: ňákí vírazi (ř. 166), takoví ti specifika (ř. 167), starí slova (ř. 173), takoví ti klacki (ř. 179), ňákí starí kolo nebo starí auto (ř. 185), mlejnští kameni (ř. 204).

Závěrem je možné podotknout, že v promluvách respondentů, kteří zastupují střední generaci společně vedle sebe koexistují prvky, jež jsou pro zkoumanou oblast příznačné s prvky obecněčeskými, a to jak v oblasti hláskoslovné, tak i tvaroslovné. Podobně je tomu i u nejstarší generace s tím rozdílem, že po prostudování sesbíraného materiálu je zjevné, že obecněčeské prvky se stávají dominantnějšími. Oproti předcházející generaci si zde můžeme všimnout hned několika rozdílů:

A) Ustupující výslovnost slabiky *mě* jako *mje*. Zatímco nejstarší generace výslovnost *mje* používá téměř vždy, střední generace už jen velmi zřídka. V nahrávkách se nevyskytuje až na jeden či dva případy vůbec.

B) Obecněčeské jevy jsou ještě více rozšířené, než v předcházející generaci - úžení a diftongizace jsou užívány pravidelně.

Bavíme-li se o rovině tvaroslovné, bylo by dobré zmínit, že i u příslušníků této generace se objevují charakteristické jevy v podobě koncovek *í*, *ejí*, *ají* ve třetí osobě plurálu u sloves čtvrté a páté třídy. Podobně jako u předešlé generace se skupina ovíce mění na *ejce* (Budějce). Ostatní tvaroslovné jevy jsou obecněčeské a shodné v obou generacích:

A) V 1. os. pl. odpadá koncové *-e*

B) Objevují se frekventativa rozšířená o příponu *va* např. (*sedávávali*, *slavívávali aj.*) (v nahrávkách nezachyceno).

C) V instrumentálu plurálu koncovka *-ma*

D) Neodlišení akuzativu plurálu od nominativu plurálu, v obou případech se vyskytuje stejná koncovka *-i*.

2.3.3 Nejmladší generace

Texty 5 a 6 jsou přepisy rozhovorů se zvolenými respondenty, kteří zastupovali nejmladší generaci, tj. generaci mých vrstevníků. V této generaci bohužel nejsou zastoupena obě pohlaví, respondentkami jsou tudíž dvě ženy ve věku od 25 až 35 let. Z hlediska výzkumného byla tato generace velmi komplikovaná, protože ve Staňkově již není možné najít nikoho, kdo by věkem odpovídal nejmladší generaci a zároveň ve vesnici celý život nebo alespoň jeho větší část pobýval. Je tedy možné, že se mluva střední a nejmladší generace nebude tolik lišit, protože menší děti již nejsou ve vesnici ani narozené a buď přijíždí na víkendy z velkých měst, nebo se jedná o potomky majitelů ubytovacích zařízení, vystavěných na hrázi staňkovského rybníka a pobývají ve vesnici jen po dobu letní sezóny.

První respondentkou je žena, narozená v roce 1985 v Chlumu u Třeboně. V Chlumu se vyučila brusičkou skla a několik let také pracovala v místních sklárnách. Do Staňkova často a ráda jezdívá již od svého dětství a asi před pěti lety se do vesničky nastěhovala natrvalo. Je třeba zmínit, že rozhovor probíhal ve skupině čtyř lidí, při čemž jednou z mluvčích byla sama autorka práce. Ostatní zúčastnění pomáhali udržovat plynulou konverzaci, protože respondentka byla hlavně ze začátku velmi nervózní.

Druhou respondentkou je žena, narozená v roce 1990 v Třeboni. Do Staňkova jezdívá pravidelně na chatu, žije zde i část její rodiny, ale ve vesničce nikdy bohužel nebydlela. V Třeboni vystudovala oděvní průmyslovou školu, ale nyní pracuje jako prodavačka. Podobně jako v prvním textu i tento rozhovor probíhal ve skupině více lidí, aby byla konverzace co možná nejpřirozenější.

Jihozápadočeské hláskoslovné rysy

A) Výslovnost slabiky mě jako mje: U respondentů nejmladší generace se tato rozložená výslovnost vůbec nevyskytuje. Byla tedy zcela substituována standardizovanou výslovností mně. Zajímavé je, že zatímco nejstarší generace rozloženou výslovnost používá velmi důsledně, střední už jen velmi málo a nejmladší vůbec.

B) Výslovnost počátečního o- bez protetického v-: on (ř. 309), ono (ř. 313), do Ostravi (ř. 384), opravdu (ř. 395), s tím obejvákem (ř. 398), opjetuje (ř. 403). Podobně jako u střední generace je zde mnohonásobně četnější výslovnost počátečního o- s protetickým v-, což už ale náleží k obecněčeským rysům, na které se podíváme dále.

Obecněčeské hláskoslovné rysy

A) Výslovnost protetického v-: vopravdu (ř. 306), vono (ř. 307), von (ř. 365), vona (ř. 382), vo cenách (ř. 384), vod' ňekat' (ř. 388), vopčas (ř. 390), vodnesem (ř. 393), po vokně (ř. 413), do vobejváku (ř. 428), votpálím (ř. 435), vodjížd'ela (ř. 440), votporoučel se (ř. 442), votporoučeli se (ř. 442), vo berlích (ř. 443), vopravenej (ř. 445), vodlítali sme (ř. 449), vosumadvacátího (ř. 450), vodlítáme (ř. 452), vodešli (ř. 461), voni dvě (ř. 461).

B) Diftongizace í, ý > ej:

- **V základu slov:** nehejbaj (ř. 331), bejt (ř. 363), do vobejváku (ř. 428), s vozejkem (ř. 443). Poslední příklad ve výčtu se dále pokusíme rozvést a dát do kontrastu s jeho jihozápadočeskou podobou vozík. Jana Jančáková ve svém článku uvádí toto: „Výrazným znakem odlišným od stavu středočeského, ale shodným se spisovným jazykem a se stavem v jihozápadních nářečích, je zachování původního í po sykavkách.“ (Jančáková, 1966, s. 141). Jančáková dále uvádí, že jde stále o jev velmi pevný a živý. Diftongizované podoby sem sice pronikají, ale jen v omezené míře a staří lidé je nepoužívají vůbec. Tak je í v kmeni slov cí'it, cícha, cín; síto, sítko, sít; v slovtvorné příponě -ík, -íček, např. lesík, mrazík, vozík, vozíček, košík, nožík. U střední a mladé generace koexistují vedle sebe podoby s í i s ej, podoby s í jsou však základní a silně převažují. Od běžného stavu se odlišuje substantivum vozík, které se v podobě vozejk vyskytá častěji než podoby s ej ostatních slov, a to dokonce bez generačního omezení. (Jančáková, 1966, s. 141)
- **Ve tvarotvorných příponách adjektiv a zájmen:** takovej strach (ř. 307), velkej sklon (ř. 307), s tenkejch trubek (ř. 318), kerej (ř. 323), nazrzlej (ř. 371), novej ventilátor (ř. 378), zapadlej míček (ř. 408), vopravenej (ř. 445), zatracenej (ř. 446), žádnej spodek, kerej (ř. 455), tej devatenácti-dvacetiletěj Tereze (ř. 483).

C) Úženi é > í:

- **V základu slov:** mlíko (ř. 434), vodlítali sme (ř. 449), vodlítáme (ř. 452), lítala (ř. 453),

- **Ve tvarotvorných příponách adjektiv a zájmen:** u tídle motorki (ř. 306), ťeščí bilo (ř. 317), druhí (ř. 318), bilo to slabí (ř. 320), bilo malí (ř. 321), tam je blbí (ř. 326), bilo bi dobrí (ř. 337), je dobrí (ř. 360), hezkí vjeci (ř. 376), veškerí ťesnění (ř. 381), vorezlí (ř. 381), lidoví ceni (ř. 386), ňákí ti hori (ř. 388), do takoví tí hospútki (ř. 388), žádní spreje (ř. 410), do toho štvrtího patra (ř. 414), ze štvrtího (ř. 416), na to čtvrtí (ř. 417), jedenáctího (ř. 420), je to heskí (ř. 426), hrozní zvíře (ř. 436), vosumadvacátího dubna, ne pjeta, pjetadvacátího (ř. 450), dvacátího pátího (ř. 451), jednadvacátího (ř. 453), krátkí nožički (ř. 474-475).

D) Krácení samohlásek *í, ú* v zakončení jmen i sloves a ve slovotvorných

příponách: sedím (ř. 309), mislim (ř. 312), ťim pádem (ř. 324), neňi (ř. 330), nakloňim (ř. 334), umim (ř. 360), já furt jako nevím (ř. 360), neřešim (ř. 362), já vim (ř. 368), mezi ťim (ř. 377), musim (ř. 392), s ťim obejvákem (ř. 398), s kerim (ř. 402), cítim (ř. 402), nemusim (ř. 410), skoušim (ř. 425), zachrastím (ř. 427), hoďim (ř. 427), s ťim nezachrastím (ř. 432), votpálím (ř. 436), modlim se (ř. 445), prosim ťe (ř. 460), zaťim (ř. 465), stojim (ř. 471), nestačim (ř. 474), zamislim se (ř. 480),

E) Krácení samohlásek uvnitř slov: sem říkala (ř. 308), v zadu (ř. 331), říkaj (ř. 348), pudeme (ř. 357), co si neska říkal (ř. 365), Jéžiš Marja (ř. 367), neříkal ňic (ř. 367), trošičku (ř. 435), říkala sem (ř. 441), v leťe (ř. 476), *klíčová d'írka* (PP), *pomahat* (PP), *vjetší kamen* (PP),

F) Dloužení samohlásek v základu slov: *vímeční človjek* (PP), *přímački* (PP), teť nepí (ř. 355), přídu (ř. 447),

G) Zánik neznělé výslovnosti předložky s před jedinečnými hláskami: z mamkou (ř. 448), z *řískem* (PP), z *Janou* (PP), z *rod'inou* (PP),

H) Výslovnost skupiny souhlásek sh jako sch: scháňet (ř. 361), nescháňej (ř. 361),

I) Změna hlásky č na š: štrnác dní (ř. 390), za štíri (ř. 398), do toho čtvrtího patra (ř. 413-414), na to štvrtí (ř. 414), štirikrát (ř. 439), velikost štiricet šest (ř. 457).

J) Tvary vzniklé haplogií: *přímačky* (PP), *vímeční* (PP), ňákí ti hori (ř. 388), ňáká (ř. 409), za ňákou mouchou (ř. 412), ňákej čas (ř. 465-466), ňák (ř. 473).

K) Zjednodušování souhláskových skupin: diš taklenc (ř. 306), takle (ř. 315), todlencto (ř. 318), diť (ř. 315), mi sme (ř. 316), eš'ě jedno (ř. 316), já sem (ř. 319), tadidlecto (ř. 323), ti řídítka si zvedl (ř. 329), říc (ř. 330), todle (ř. 334), dibi vopravdu ste (ř. 337), eš'ě (ř. 339), neska (ř. 340), jesli (ř. 342), ste (ř. 350), pudeme (ř. 357), tadidlencten (ř. 369), tendleten (ř. 371), tadlencta (ř. 389), s kerim (ř. 402), šes let (ř. 468), *ňikerak* (PP).

L) U sloves 2. třídy ve 3. osobě singuláru přičestí minulého dochází ke zjednodušení výslovnosti přidáním slabiky *-nu*: *sednul* (PP), *upadnul* (PP), *zmlknul* (PP).

M) Přičestí minulé činné je v rodě mužském bez *-l*, je-li kořen slovesa zakončen souhláskou: naset (ř. 320), moch (ř. 329), došách (ř. 341).

N) Znělostní asimilace

- **Na začátku slova:** gdiš (ř. 315), fčera (ř. 408), fšecho (ř. 410), gde (ř. 413), skouším (ř. 425),
- **Uvnitř slova:** votstavení (ř. 315), tagže (ř. 325), nigdi (ř. 344), sousetka (ř. 418), teťkon (ř. 419), heskí (ř. 426), votporoučel (ř. 442), mistrofství (ř. 443),
- **Na konci slova:** diš (ř. 306), neš (ř. 309), gdiš (ř. 315), vot (ř. 315), naset (ř. 320), šroup (ř. 327), teť (ř. 339), pološ (ř. 355), uš (ř. 366), snat (ř. 388), vítach (ř. 442)
- **Na švu slov:** přet ťim (ř. 316), s tenkejch trubek (ř. 318), tag bila (ř. 322), f přízemí (ř. 357), s tí Klet'ě (ř. 365), s tí ložnice (ř. 431), f tom (ř. 447), f pátek (ř. 452), f patnácti (ř. 481).

O) Artikulační disimilace: poctatně (ř. 323), viší (ř. 324), draší (ř. 327), niší (ř. 337), cera (ř. 382).

Jihozápadočeské tvaroslovné rysy

A) 3. osoba plurálu slovesných tvarů 4. a 5. třídy má koncovky *-í*, *ají*, *-aji*:

Metodou přímého pozorování bylo zjištěno, že se tyto podoby v mluvě respondentů nejmladší generace sice vyskytují, ale jen velmi zřídka. Spíše jsou důsledně vytěšňovány obecnými tvary koncovek *aj* a *ej*. Jihozápadočeský tvar těchto koncovek se v nahrávkách bohužel zachytit nepodařilo.

B) Užívání nestažených tvarů přivlastňovacích zájmen: *mojí brigádu* (ř. 361), *tvojí brigádu* (ř. 362), *moje* (ř. 408), *kolegiňe moje* (ř. 470).

Obecněčeské tvaroslovné rysy

- A) Nevyjádření životnosti při shodě adjektiv a zájmen:** *ňákí ženská* (PP), *pjekní kluci* (PP), *ňákí děti* (PP), *kulatí stoli* (PP).
- B) Shodná koncovka -í v nominativu i akuzativu plurálu adjektiv pro všechny rody:** to sme kupovali převzetí (ř. 316), to je neskuteční (ř. 317), todlencto druhí (ř. 318), bilo to prost'e slabí (ř. 320), bilo malí (ř. 321), todle kolo je pro mňe malí (ř. 335), moc heskí vjeci (ř. 376), lidoví ceni (ř. 384-385), mi to máme nevit'ížení (ř. 389), ti tenkrát bili víborní (ř. 392), přesňe takoví lid'í (ř. 398), žádní spreje (ř. 410), bilo to fakt dobrí (ř. 417), to je jako heskí (ř. 426), hrozní zvíře (ř. 436), krátkí nožičky (ř. 475).
- C) Koncovka -ma v instrumentálu plurálu:** s ňima (ř. 327), s náma (ř. 390), s váma (ř. 392), zachrast'ím pamlskama (ř. 427), jak se chrast'í pamlskama (ř. 430), s pjet'í eurama (ř. 453), mezi ňima (ř. 470), za ňima (ř. 473), za náma (ř. 477), s náma (ř. 477).
- D) V 1. osobě plurálu indikativa prézenta odpadá koncové -e:** *pudem* (PP), *budem* (PP). Používá se pravděpodobně ve stejné míře jako tvar s koncovým e. V nahrávkách se bohužel vyskytují jen tvary s koncovkou.
- E) U sloves se v 1. osobě singuláru indikativa prézenta objevuje hovorová koncovka u:** rozbiju (ř. 335), nevileju (ř. 355), leju (ř. 434).
- F) U sloves 3. třídy se ve 3. osobě plurálu indikativa prézenta objevuje hovorová koncovka ou:** nedokrvujou (ř. 336), s'ehujou se (ř. 461), zařizujou a nakupujou (ř. 464).
- G) Užívání tvarů ní, jí namísto ji, ni:** ud'elat jí jakobi podomácki (ř. 329), já si jí múžu dát vejš (ř. 339), ti si jí sehnat neumíš (ř. 360), dala sem za ní dva tisíc, prodáme jí za dva tisíce (ř. 380), já si jí беру (ř. 383), já jí беру, i gdibich jí mňela za dva roki vihod'it (ř. 385), já sem pro ní jela (ř. 386), moucha na ní čumňela (ř. 415), já jí teť nechávám u sebe (ř. 425), jí to přestane bavit (ř. 426), já jí votpálím (ř. 436) na mojí širokosáhlou dalekosáhlou prdel ňěco ňěgde najít (ř. 456).
- H) Přípona -íno ve jmenných tvarech přičestí minulého trpného:** *máme vaříno* (PP),

Závěrem by bylo dobré podotknout, že podobně jako u předešlých dvou generací se i v té nejmladší mísí nářeční jazykové prostředky s těmi obecněčeskými. Obecněčeské

jazykové prostředky se ale stávají oproti nejstarší generaci daleko dominantnějšími a velmi rychle ty nářeční vytěsňují.

Z hlediska hláskoslovného můžeme zmínit, že úplně vymizela rozložená výslovnost slabiky mě jako mje. Nejstarší generace tuto výslovnost používala velmi důsledně, ve střední generaci byla zaznamenána jen zřídka a nejmladší generace ji už vůbec neuznává. Velmi zajímavé ale je, že při porovnání této skutečnosti např. s prací Lucie Kreklové, která vypracovávala dialektologickou bakalářskou práci na oblast Suchdola nad Lužnicí, se tato výslovnost stále používá. Zde ale může docházet k částečnému zkreslení, protože respondenti nejmladší generace ve Staňkově buď nikdy natrvalo nepobývali, nebo se tam přistěhovali až v dospělosti a měli zde jen své příbuzné.

Podíváme-li se na výslovnost počátečního o bez protetického v, musíme konstatovat, že nejmladší generace se začíná striktně uchýlovat k použití proteze téměř v každé situaci, která toto umožňuje.

Obecněčeské jevy se podobně jako v předešlých dvou generacích opakují, ale nabývají na intenzitě. Mezi nejvýznamnější z nich patří např. protetické v-, úžení $é > í$, diftongizace $í, ý > ej$, dloužení i krácení samohlásek aj.

Z hlediska tvaroslovného je možné opět zachytit tvary 3. osoby plurálu sloves 4. a 5. třídy s koncovkami *-í, ají (-aji, ale opět jsou velmi vytěsňovány obecněčeskými koncovkami aj a ej a v nahrávkách se bohužel vůbec nevyskytují*.

Mezi obecněčeské jevy, jež jsou charakteristické pro tuto oblast, dále můžeme řadit i koncovku *-ma* v instrumentálu množného čísla podstatných jmen nebo nevyjádření životnosti při shodě adjektiv a zájmen.

ZÁVĚR

Tématem této dialektologické bakalářské práce bylo analyzovat obecnou mluvu rodilých mluvčích v obci Staňkov na Jindřichohradecku. Tato malá vesnička svým umístěním spadá do jihozápadočeské nářeční podskupiny, přesněji pak do její jižní části. Cílem této práce byl výzkum hláskoslovných a tvaroslovných rysů, s nimiž je možné se v dané oblasti setkat a na základě tohoto výzkumu pak posoudit míru nářečních a obecněčeských vlivů na mluvu místních občanů.

Respondenti byli na počátku rozděleni do tří skupin podle věku, a sice na zástupce nejstarší, střední a nejmladší generace. U každé generace byli vypráni dva zástupci, s nimiž byly následně pořízeny rozhovory. První skupinu zastupuje žena a muž, kteří se narodili 1932 a 1933. Druhou skupinu respondentů tvoří dva muži, kteří se narodili v letech 1971 a 1974. Ve třetí skupině naopak nacházíme dvě ženy, narozené v letech 1985 a 1990. S těmito zástupci všech třech generací byly pořízeny rozhovory, které byly zaznamenány na diktafon a jejich zvukový záznam následně přepsán do počítače. Přepisy všech těchto nahrávek je možné nalézt v přílohách práce.

Jak již bylo řečeno výše, výzkum byl zaměřen zejména na jihozápadočeské a obecněčeské hláskoslovné a tvaroslovné rysy a byly provedené příslušné rozbory. Na několika místech byly doplněny i příklady získané přímým pozorováním respondentů. Hláskoslovné i tvaroslovné rysy jihozápadočeského nářečí se objevily u všech třech zkoumaných generací. Nejmarkantněji byly znatelné u nejstarší generace, u dalších generací se jejich četnost zmenšovala. Je tedy třeba říci, že se lze s těmito jevy setkat, ale nejznatelnější je zde jednoznačně obecná čeština. Nyní tedy přejdeme k samotnému shrnutí výsledků výzkumu. Stejně jako u jednotlivých generací nejprve bude následovat hláskosloví, po té tvarosloví.

Hláskosloví

V nejstarší a střední generaci byla zaznamenána charakteristická výslovnost slabiky mě jako *mje*. Respondenti nejstarší generace tuto rozloženou výslovnost používají velmi důsledně, u komunikantů střední generace se tato výslovnost objevuje v rovnoměrném rozložení se standardizovanou výslovností *mňe*. Můžeme tedy říci, že tentýž mluvčí použije ve stejném slově obě dvě možnosti. Mluvčí si mnohdy rozdílnou výslovnost ani neuvědomují. Naproti tomu nejmladší generace tuto výslovnost už vůbec nezachovává.

Dalším charakteristickým jevem, který byl patrný u všech třech generací, byla výslovnost počátečního *o* bez protetického *v*. Opět je ale nutné zmínit, že tento jev byl

nejpatrnější u zástupců nejstarší generace. U střední generace je tento jev výrazně doplňován obecněčeskou protezí a nejmladší generace už plynule přechází k užívání výlučně obecné češtiny.

U respondentů nejstarší generace se dále objevily příklady jihočeské disimilace (aj si to uklidí, přej zimu). Z přímého pozorování však vychází, že se tento jev objevuje i u nejmladší generace. V promluvě druhého respondenta nejstarší generace se podařilo zachytit i typicky jihozápadočeské dloužení ve slově klucí, popř. kucí.

Mluvíme-li o obecněčeských hláskoslovných jevech, mezi ty nejvýraznější bez pochyby patří výslovnost protetického *v*, která se objevuje u zástupců všech třech generací, při čemž u té nejmladší obecněčeské jevy vytěsňují ty jihozápadočeské. Dále se objevuje diftongizace *i, y > ej* (*bejt, lejt, chod'ej*), *úžení é > í* (*mlíko, ňákí, žádní*). Dále se vyskytuje krácení (*nevím, domu, pomahat*) nebo dloužení samohlásek v základech slov (*přídu, večír*).

Dalším znakem obecné češtiny je výslovnost skupiny souhlásek *sh* jako *sch*. (*naschledanou, scháňet*). Stejně tak se ve všech generacích objevuje tendence ke zjednodušování souhláskových skupin (*deme, kerej, nikerak, sem tadi*).

Tvarosloví

U sloves čtvrté a páté třídy se ve třetí osobě plurálu indikativu přezenta objevují koncovky *-í, -ají, -aji*. Tyto koncovky se objevují u všech třech generací. Tvary rodinných jmen v nominativu plurálu zde mají zakončení na *ú* (*Buštú, Tlachačú, Vaňkú*).

Dalším jihozápadočeským tvaroslovným jevem je použití přípony *ovo* u přivlastňovacích adjektiv mužského rodu (*Jirkovo auto, Milanovo máma aj.*) Tento jev je užívaný ve všech třech generacích bez jakéhokoli omezení.

Velmi významným jevem je též opozice genitivu vůči dativu a lokálu tvrdých adjektiva zájmen ženského rodu v singuláru (*s tí dobrí ženi, k tej dobrej žeňe, o tej dobrej žeňe*).

Obecněčeským jevem, jež je zastoupen ve všech třech generacích, je užití koncovky *-ma* v instrumentálu plurálu podstatných jmen (*s klukama, za ňima, d'elat rukama*). Dále pak nalézáme u sloves v první osobě indikativa přezenta hovorovou koncovku *-u* (*pamatuju, pracuju, kupuju*).

Podíváme-li se na skloňování zájmena *ona*, zjistíme, že zde dochází k záměně tvarů *ji, ňi*, které náleží akuzativu v singuláru za tvary genitivu *jí, ňí* (*beru si jí, mislím na ňí*).

Na základě výsledků výzkumu můžeme říci, že se zde stále určité nářeční prvky vyskytují, ale zejména u nejmladší generace dochází k jejich postupnému mizení a nahrazování obecnou češtinou. Příkladem může být úplné vymizení výslovnosti *mě* jako *mje*, mizení charakteristických koncovek u sloves aj.

Je velmi pravděpodobné, že tyto radikální změny v mluvě místních obyvatel probíhají kvůli stěhování do velkých měst za prací a celkovému úbytku trvale hlášených obyvatel ve vesnici.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- BACHMANNOVÁ, Jarmila, Petr KARLÍK, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 1*. Praha: Academia 1993, ISBN 80-2000014-3
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 2*. Praha: Academia 1997, ISBN 80-2000574-9
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 3*. Praha: Academia 1999, ISBN 80-2000654-0
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 4*. Praha: Academia 2002, ISBN 80-2000921-3
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 5*. Praha: Academia, 2005, ISBN 8020013393
- BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas 6*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1967-7
- BĚLIČ, Jaromír, *Nástin české dialektologie*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1972
- BĚLIČ, Jaromír. *Přehled nářečí českého jazyka (s mapkou)*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
- BOGOCZOVÁ, Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 2. upr. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-033-9
- CUŘÍN, František. *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.
- HAVRÁNEK, Bohuslav (hl. r.), *Slovník spisovného jazyka českého II*, Academia, Československá akademie věd, Praha, 1989
- HAVRÁNEK, Bohuslav (hl. r.), *Slovník spisovného jazyka českého VII*, Academia, Československá akademie věd, Praha, 1989
- HOLUB, Zbyněk. *Dialektologická praktika: (Úvod do praktické dialektologie)*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 1996.
- HOLUB, Zbyněk, JANEČKOVÁ, Marie. *Úvod do české dialektologie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1993
- HUGO, Jan (ed.), *Slovník nespisovné češtiny*, Maxdorf, Praha, 2009

JANČÁKOVÁ, Jana. „*Jihozápadočeské nářeční prvky na jihovýchodním Příbramsku*“. In: *Naše řeč, ročník 49 (1966), číslo 3, s. 139-146*

JANEČKOVÁ, Marie. „Vývoj nářečních jevů v jihočeském regionu“. In: DANEŠ, DANEŠ, František a kolektiv. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 193-199.

JÍLEK, František. *Jihočeský člověk a jeho řeč*. 1. vyd. České Budějovice: Krajské nakladatelství (České Budějovice), 1961

JUNKOVÁ, Bohumila. *Vybrané kapitoly z fonetiky a fonologie*. 1. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1991.

KARLÍK Petr, RUSÍNOVÁ, Zdenka, GREPL Miroslav, NEKULA, Marek, *Příruční mluvnice češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 1997

KODL, František a Jiřina KODLOVÁ. *Staňkov - kronika čtyř století*. Chlum u Třeboně: Místní národní výbor, 1983.

KROUPA, Stanislav. *Zázraky před jižní hranicí: pohled z Novohradských hor do měst a vesnic v jižní části roviny třeboňské*. 1. vyd. České Budějovice: VEDUTA, 2005.

LAMPRECHT, Arnošt. *České nářeční texty*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.

Bakalářské práce

KREKLOVÁ, Lucie. *Běžná mluva v Suchdole nad Lužnicí ve třech generacích*. Č. Bud., 2015. bakalářská práce (Bc). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta

KUKLA, Martin. *Studie běžné mluvy v obci Vesce*. Č. Bud., 2016. bakalářská práce (Bc). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta

MATĚJKOVÁ, Dagmar. *Mluva v Jiraticích ve třech generacích*. Č. Bud., 2014. bakalářská práce (Bc). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta

MAYER, Matěj. *Analýza běžné mluvy v obci Zliv*. Č. Bud., 2017. bakalářská práce (Bc). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta

Internetové zdroje

SOCHNA, Vladislav. 2017. Obec Staňkov. *ou-stankov.cz*. [Online] 5.. Července 2017.
[Citace: 7. Července 2017.] <http://www.ou-stankov.cz/o-obci/historie-obce.html>.

Přílohy

1 1. Přepis – starší generace (1. rozhovor)

2 No a právě todlencto vihledávám, ti papíri, víš? Vo tom dědovi a babičce. Hrabu f tom celej den uš.
3 Marije Havlová bila babička. A Františka Havlová bila moje prababička. A Marije Havlová bila mamka
4 moje. Todle bilo asi jenom ňákí vokopírování ňeco málo, tam je to v jiním, víš? Tadi je druhej,
5 devatenáče deset. Druhího druhí, devatenáče deset se narodila. Tam je jenom napsáno druhej. (Vidíš,
6 neuvedeno...) No, protože je to dodateční, já to mám f těch fšecho, tam je to... Se s tím nechťeli
7 hledat, prosim ťe. (Todle je jako co za dokument?) To je, to dostal, jako já mam ten obrázek svatej
8 támle s kostela, víš? To je dědi. Kubiska kňes je tam podepsanej. (To je jako křesní?) Ne, to je, diž bil u
9 přímání, tag dostal takovej svatej vobrázeg, jak já mám támle na dveřma a uš to taki neňi k přečteňi.
10 (To je ňákej degret?) Ne, bilo, že jako sem se nesmjelo na Staňkof. (Jako že uš si bila f pásmu.) Jo. Tak
11 takoví to bilo, že sem patří. To je tádi, ne? Tak takle to bejvalo. Tadi bilo jako pásmo a diš cizí lidí, tag
12 museli na propusku. Tadi zme bili jak za vopicema. No diť tadi Emča s Prahi taki, diť sem nemohla aňi
13 jezdit, musela mít ňákou propusku. Jirka s Prahi mi voal, tak fšechni nechává pozdravovat a kecali zme
14 vo devíti do desíti večír. Spíš? Já říkám, to ví že ne. Já nebuu vo teťka spát. Tag zme kecali, probrali zme
15 to fšecho. Já říkám, ušs to mjel akorát, že sem neumřela, se mu povídala. No neblbňi, nesmíž umřít.
16 A teť vona je ňegde zase u tí ceri a von tam chťel jec s ňí. Počkej, jakou podmínku si dali. Přímej, jako
17 že sou příbuzní přímí, von nejňi, jo, vona je přítelkiňe, tak voňi se bi museli vzít, abi, jo, tam moch
18 přiject. (To bila oslava ňáká?) No né, jako vona tam má ceru ňegde f Americe, tadle Soňa, co je s Jirkou.
19 (tagže na vízum?) Jo, ňeco takovího a teť von nemůže a zase tam má, uš to nesplňuje zase. Nad šedesát
20 let uš tam nechťeji...

21 (6:50)

22 (Vojtěch Havel, to je teda děda?) No, a já nevím, z jakejch Havlú pochází, tag já bich to chťela ňeco a
23 von mi povídá, najděte si ňákej křestňi nebo rodnej list ať aspoň potchiťíte narození nebo ňeco, no tak
24 to tu hrabu neska furt...

25 (15:00)

26 (No a co Marta novího? Co říkala?) Taki Povidala, že jí bilo blbje a vo tom Dvořáčkovi nevjeďela ňic, že
27 umřel a já povídám, já furt pracuju, abi dali tu, tu ceduli na hrás a voňi to maji tadi u kaplički a ňigdo si
28 toho nefšimá. (Jakou ceduli?) No, na parte. Já to vdicki dávala na hrás. A jesli ten blbej Prchal zas ho,
29 že to má bejt u kaplički a já říkám: Pro koho? Diž je kaplička uprostřet fsi, tak to беру, ale diž je tadi na
30 kraji, co? A von blbej Vašek ešče řekne, ať si to daji na dům. Já sem povídala: Nejsi sprostěj trošku?
31 Tuhle sem přišla Kopřivová, taki hubovala a povídala, mi neslišíme zvoňit, no tam neslišej aš ke škole
32 zvoňit. A povídá: Nevíme ňic. A tadi, diž jedu autem, tak tu nemužu zastavovat nigde. Tak taki
33 hudrovala.

34 (17:40)

35 Hele a Milan neska, podif se, vodhrať to, já tí něco ukážu. Hele, Milan to takle vodhradí a: Babi a co
36 todle? Diť vona tu uklízí a vona to veme hadrem, jako mokrim. Navrch uj, vespot fuj. Nebo, Milan tam
37 vihází ti křápi, ne, tak proč vona si toho fšímá, proč to de potom Milanovi uklízet? Já bich to tam
38 nechala, aj si to uklidí von. Diž sem přijede Kája s károu, aj to naloží Káje, ať se vona vo to stará nebo
39 Milan, dostal káru za auto vot Marti, jo. Nechtěla za to nič. No samozřejmně, má jí a Milan nemá auto,
40 tag jí má máma, káru, furt, jo. To všechno na tom vodvlečou, tag bich jí to naložila: Diš teda máš tu
41 káru, tag mu to vodves. Je to jeho bordel, tag mu to vodves. A ne, vona to tu musí, vona nacpala plnou
42 popelňici a ešče pitel k tomu a to. No coš, je to třeba zrovna dělat? Tak ta pobíhá furt tam a Milan túle
43 se taki zlobil, jag je to máma, tag řekne, že přijede a nezeptá se: Co děláš, jak se máš? Nic, vůbec nic.
44 Přiveze mu dvje kuřata, velkí, že scháňela husu a Milan povídá: Na co velikou husu? Diď mi to tu sami
45 dvá neujíme, jo. Tak jedno kuře dal Káje, diž tu bila. Kuřata velikí, jedno upek, to f tej troubje támle,
46 eletrickej ve verandě. Aňi do tí remoski bi sem i to nevešlo. No tak to upek, no. Já povídám: Milane,
47 nech mi tu kousíček a vem si to sebou, did' já, já vo to maso teť vůbec nestojim, jo. Vona mu to přivleče,
48 jo? Mislí si buhví co, ale abi se zeptala, co jak je nebo... To se taki nezeptá, jo.

49

50

51 **2. Přepis – starší generace (2. rozhovor)**

52 (0:50)

53 Bili krásní zážitki, zme nemuseli jít do, diš přišli národní hostí, to si babička pamatuje. Já nevim, ti si
54 choďila do mješťanĵki taki už nebo si choďila taji na obecňi? (Tadi pĵed a f tom štiři, v mješťance štiři)
55 Počkej, tis tam přišla f pĵetaštiricátim? (No, no to na mĵe chceš moc.) (smích) Bilo to tak, takle to bilo.
56 Tadi zme bili na Staňkovĵe diš, do toho štvrtího ročňíku, gdo mjel... (Mi do pátího.) A gdo mjel lepší, gdo
57 mjel lepší prospĵech, tak šel do, do, do mješťanĵki, to znamená Karel Bendú tam šel, Franta Poslú tam
58 šel, já sem tam šel a Milada Urbánĵkú tam šla. Pepik Křížú, Jirka Havlú, Karel Buštú, Honza Pecákú, Karel
59 Brabcú, ti zústali tadi a následovali nás f pĵetaštiricátim. (No, počkej Honza Pecákú bil se mnou stareĵ.)
60 Nebil, si dvaatřicátĵ, se mnou choďil do školi, no, Máňo, to ťi dám krk za to.

61 (2:03)

62 To neňi muj stil, víš? To jedňíne diš mám potom patnác pif a to sem v živoťe ... (Tak to já potom přidu.)
63 (smích) Holka, to já bich tu bil ešťe pĵeced let, to já sem v živoťe nejvíc vipil tři piva a to uš sem mjel po
64 hodĵe, to sem mjel plní breĵle. Tagžĵe nejkrásnějši zážitek z děctví bil náš, ten, že diš přišli, diš tadi zavřeli
65 školu, to tam národní hostí, to znamená visťehovali, visťehovalci Německa ustupující přet rudou
66 armádou, to bili civilisťi samozřĵemĵe, starí lidí a děťi. Ti bili ve škole a vi ste se učili, vi ste se učili u
67 Šalkú v hospodĵe... (Ne ne.) Počkej! (Mi zme choďili na hrásĵi.) Počkej, to aš potom. U Šalkú v hospodĵe
68 to bilo, tam přišli národní hostí a přestĵehovali ste se na Slavijanku a tam ste bili ŵáskou dobu, protože
69 tadi operovalataková, taková malá partizáňská skupinĵka. Bili to zajaci z Noví Bistřice, Rusové a ŵákí
70 Francouzi. Bilo jich tu asi třináct. A šĵefa, nebo velitele toho dělal kapitán Kolmínsĵí, to bil Rus. A ta tu
71 operovala, proto na Slavijanku visťehovali tidle děťi, kerí vi ste přestali choďit do školi, to znamená, že
72 přet koncem břĵezna a v dubnu uš ste nechodĵili do školi, to mi zme ešťe do Chluma choďili, to uš ste tu
73 nechodĵili do školi. A na Slavijanku přišel, přišel, přišla rota horsĵejch mislifců, ŵemeckĵejch vojákú, na
74 potřeňi ťech, toho partizáňského odĵílu. Žĵe to tak bilo Máňo, viť? Tak to jako bili naše, no mi zme potom
75 začátkem dubna... Mi zme do mješťanĵki choďili pravidelĵe, ale potom asi po desátim dubnu národní
76 hostí nebo tidle visťehovalci i chlumeckou školu a přestali zme choďit do školi vűbec. Tak to bil pĵeknej
77 takovej, protože zme mohli bejt doma, ale hlavĵe zážitek bil, že nám támle na Imce, to je, to bila
78 vobrofská chata na Vlčici, katolická společnost IMKA visokoškolákú jí tam založila v roce třicet dva a bili
79 tu, umístĵili sem jako námořníĵi a...

80 (6:09)

81 Tag gde sem přestal, diď já nevim (U tí Imĵi.) No a na Imĵu, na Imĵu v roce asi štiricet štiři, tam přišel
82 odĵíl, odĵíl námořníĵú mladeĵch hitlerjungend, ŵemeckí klucí, ťech štrnác, patnác let. Mĵeli tu obrofsĵí
83 šífi taková, já nevim, hodĵe dlouhí loďe, víš? Jich tam bilo možná patnác. Tam bil jako kormidelňík, kereĵ
84 tomu velel a do taktu jim volal a voňi tu jezdĵili a učili se pádlovat. No a na tu Imĵu, na tu Vlčici, na teĵ

85 Vlčici postavili krásnej přístaf, kterej se ve dvaapadesátim boužel rozbil, to si pamatuješ taki. (zbourali
86 to, ne?) V rámci ochrani hraňic, to bilo ukradení socializmu, se to muselo zbourat. No, tak to bili takoví
87 klukovskí zážitki pjekní, pak bili krásní zážitki, diš... Nebo bili to zážitki nebespeční, ale pro nás krásní,
88 diš ujížděli Němci, ustupovali z Ličau a tak proudi vozidel, koňí a nákladňích vozidel a jeden tanj zůstal
89 v Chlumci, no a mi zme mezi jako klucí mezi tím zme se proplítali, to, ti si taki živej pamňetník, jak to
90 bilo. (Tadi šli takle, šli sem, zase se vrátili, ten jeden mjel utržení kálhoti všeljak voňi to mjeli.) Voňi lidí,
91 to bili chudáci, todle običejní vojáci, to bili dicki chudáci f každej válce. Protože s tĕma se zacházelo
92 všeljak, a teť neumňeli nič, bili tu f cizím prostředí, nevjeděli gde sou. A tlak na ňe bil vod Rusú, no nič
93 a mi zme stáli eště s kamarádem támle u Šamalú, na tom roscestí a tam bil regulofčík, Němec mladej
94 voják teda kterej mu ukazoval smjer Chlum, abi nejeli sem do fsi a najednou správa přišla, že na
95 kopečku f Třeboňi bil uš část Rudí armádi, kerej se tlačil do Chluma, taki bila na Chlumeckim nádraží
96 přestřelka, to si pamatuješ. Stáli tam tři, tři flaki, to znamená protiľetadloví kanoni, kerí tam potom
97 zůstali hodně dlouho neš je vojáci... A teť zmatek, tak voňi se, voňi ti lidí nebo ti německí vojáci, ten
98 transport na nádraží v Chlumně se točil, jel se spátki do Chluma. No a zmatek, prostě zmatek. (To už
99 bilo skoro po válce.) To bilo f pjetašřiricátim, konec, pomalu válki. (Naši nás nechťeli nechat podívat aňi
100 do vokna. Děťi nechojte tam, ňegdo sem múže vistřelit.) tagže no a pak přišla Rudá armáda, no tak jako
101 mi, jako kucí, zme s ňima taki vegetovali a nejheščí zážitek v živoťe mám a s tím zážitkem krásně umřu,
102 tak bilo to, že zme jako kucí, zme tu virostli, zme všichňi pitlačili, udíčka bila, jako děťi, všude. A já sem
103 s tím na udíčku. Tadi jak vám babička ukazovala, támle na bačkoře u Baštú, tam bil ňákej, ňákej baštíř,
104 vrátňi, náš úhľavňi nepřítel, samozřejmje. A teť přišli Rusové, mi zme se mezi tím proplítali a na hrázi
105 Staňkovskího ribňíka Špačkova si trend Rusů zastavili a vitáhli ve Špačkovje zatahovali síťema, ribi lovili.
106 Přijel baštíř, vrátnej, stál na kole, flintu na zádech a na řval a chťel jim ňeco visvjetlovat, tej horďe chťel
107 ňeco. Já nevím coš, co ho to napadlo, vidím to jako neska, dva ti Rusové k ňemu skočili, i s tím kolem
108 ho vzali a hodíli ho do ribňíka. (To mňeli kluci nejvječí radost.) To bilo pohľazeňi na naše, takoví to, duši.
109 To bili krásní zážitki, no.

110 (10:46)

111 Jedíňe štěstí bilo takoví, že na Staňkovje bil akčňi víbor a bili ti lidí v tom akčňim víboru natolik rozumňi,
112 že žadňího ze Staňkova nevistěhovali. To bila vesňice, která se, že žadnej vopčan. (A na hraňicích...)
113 Akčňi víbor bil ve složeňi Havel Jozef, tedi číslo popisné vosum, ach, Kříš, Kříš Jozef, číslo šedesát devjet,
114 zator, Vondrka, Vondrka Rudolf, číslo popisňi, čoveče, no padesát devjet nebo padesát vosum, Til, Til
115 tam přibil a mjeli se vistěhovat. A mjel se vistěhovat, Vaňek? Fišerú, tadi jak je Frantú, tak Fišerú se
116 mňeli vistěhovat, pak se mňeli vistěhovat Růžičkú, z hospodi. A tadidle, a Flaškú. (A Tľachačú.) Tľachačú
117 taki a Flaškú. Ořšem, to bil návrch, údajňe návrch, to nevím to uš je řeško říct, to, že to mňelo bejt
118 poput Havla. No ale tidle, tendle aš víbor, ve složeňi, ti další lidí, prostě to smet ze stolu a se tu
119 nesťehovalo, tagže na Staňkof se nedotklo. A eště jedna taková, to, že Staňkof jako takovej, kterej leží

120 na samých hraňicích z Rakouskem, tu nebil při posledním ščítání lidí devatenáct devjet, žádněj, Němec
121 nebo žádněj človjek, kterej se chce hlásit k německej národnosti. Všechno česká národnost a nebili tu
122 ani německí mena. Bili tu tři německí mena, ale to bili rizí Češi, ti nemňeli z němcema nič společního.
123 Langvajl, Frajták a, tři, čoveče, Langvajl, Frajták, nevim, počkej eště, no to je jedno, takle to probíhalo
124 a potom holt v padesátej letech bila kolektivizace vesnice, v jednapadesátim se zakládala, zakládalo
125 jezedé, jednotní zemňedělský družstvo, přecedou bil, bil Urbánek Petr, přezdífkou se tomu říkalo
126 vomňetkoví družstvo, se tomu říkalo, protože to tak bilo.

127 (14:15)

128 F pjetaštiricátim roce jak to probíhalo, no, ta rota nebo ten oddíl těch německejch horskejch mislifců
129 bil na Slavijance ubitovanej, rozhlas hlásil, že je konec válki, vodzbrojoval Němcú, tak Staňkovskí
130 vobčaňi, ti chlapi, mi samozřejmje kucí zme u toho nesmjeli chibjet. Se vrhli na Slavijanĕku, abi je
131 vodzbrojili ti Němce. No a velel jim nákej natporučík Houska, rodák s Českéjch Buďejovic, rizí čech.
132 Perfekňe mluvil česki, vištudoval reální gymnázijum f Českéjch Buďejovicích a dal se k Němcúm, protože
133 jeho otec, no to je jedno. A ten tomu velel a zastupoval ho Němec, Herman se menoval a to bil
134 potporučík, ale diš ho tam přišli vodzbrojit, tak von ten velitel nebil přítomnej, no a ten Herman,
135 zástupce vodmít bez velitele náč něco dělat, tagže je, prostě se čekalo, furt se dohadovali a čekalo se,
136 Houska přišel, přijel, tak po delším jednáňi se usnesli tak, že jim předali zbraňe staňkovskejm opčanúm,
137 ofšem bez nábojů, že se báli, že je postřílej a abi je dovezli na, dovedli na hraňice, na Frančici mezi
138 Staňkovem a Šlákem, no a tam diš přišli, tak voňi jim Němci s patronama utekli do Rakouska. Eště mimo
139 jiné f Chlumňe bil, v zámku bil obrofskej sklat pro německou armádu, vo tom nebudu mluvit, ale Máňa
140 ví asi, víš, víš co, co sem mňel na misli? (Jo.) Starího Matouška, todle, to je prič... A f Chlumňe, f Chlumňe
141 mňel, bil komisař a menoval se Šmít. A chlumeckej akční víbor zajistil toho Šmída, zavřel ho do, do, do
142 toho, do zámku, ofšem zavřeli ho tak, že mu umožňili dostat se k telefonu, spojit se s posátkou v Ličau,
143 ale mezitím uš tadi, to bila schoda náhot, že tu ti Němce vodzbrojili a tam bil nákej silnej oddíl, údajňe
144 Eses, no tidle tam přešli tidle vodzbrojenci, to bilo f sobotu a v neděli ráno si přišli pro zbraňe, ale přišli
145 eště přes Chlum, protože vosvobodíli tohodle, tohodle komisaře a po křížovej cestě, bil tam chlumeckej
146 opčan Cába, toho si znala, dělal u Frantů čeledína. Tak ten bil hluchej jako pařes, no a von šel smjerem,
147 esi šel do kostela po křížofce. Halt, halt, von je nerespektoval, tak ho zastřelili, to bil jedínej vopčan,
148 kerýho tu zastřelili. No nič no, tak si tidle si přišli na Staňkov pro zbraňe, jendže mezitím voňi vosum
149 flint dali údajňe těm partizánúm a nebili, No, tagže tedi poručík si přišel, schromážďil staňkovskí lidi,
150 no a dal jim ultimátum, do dvou dnů, abi ti zbraňe dovezli do toho, že udeľá saňkci na vesňici. No a
151 přeceda akčního víboru Blažek umňel německí, tak s ním domluvil, že... a žádnou saňkci, že teda
152 nebudou mít. Tak tu vibrali deset chlapů ze Staňkova, mladejch kluků, jako rukojmí a ti pokut jim ti
153 zbraňe nedaji, tag že je postřílí, tag je vodvezli, do Ličau je vodvezli. (A eště slišim toho Macha, jak křičel
154 na celou ves: „Sbohem rodíno!“ Macha furt slišim, jak se loučil z rodinou, mislel, že je konec.) Takle to

155 bilo, no ofšem asi za dva dñi, necelí, ešće neuteklo añi dva dñi. Na Stañkovje se uđelala veliká zbirka
156 jídla a Vañek to ves do Ličau řem vojákúm, protože ti uš, velitel jim utek a ti tam bili na holičkách, tam
157 uš añi nemñeli jídlo, kam jim předat a tidle rukojmí si převes spátki, ale ešće takovou perličku, mezi
158 rukojmíma bil ňákej František Tesař, bidleli na Frídovje, a von jim ten natporučík dovolil, abi se šli domu
159 převlect, najíst a vzali si ňeco, ti rukojmí ňákí jídlo, protože búhví jak dlouho tam budou. Dobře, tak ten
160 šel s řím ňmeckim vojákem, von umñel perfekñe ňmecki, ten Tesař. No, v bláře ho ňák povalil, vzal
161 mu zbraň a utek. (No.) A ten se vrátil beze zbraře, no, to bilo úplñe... No gdibi mñeli víc času, tak
162 zřejmñe Stañkof vipálili jako, jendže ten čas uš nemñeli. No tak také to asi, také to bilo.
163

164 **3. Přepis – střední generace (1. rozhovor)**

165 Nejmlačí, nejmlačí je u babički, nejstarší je nemožnej, ten je doma, ten je ráť, že chodí. Tagže se budete
166 muset spokojit se mnou. Já jako sem si [...] Vi chcete slišet prostě čisté mluvení slovo, ňákí jako vírazi,
167 kerí se tadi používaj. (To můžete taki samozřemňe) Nevim no, tak já třeba, takoví ti specifika, co sem
168 mňel naposlouchaní vod starejch lidí, co viprávjeli třeba, co se tíká s tí historije. Tak třeba jako co mňe
169 jakobi človjeka v mojí generaci zatahalo za uši, třeba diš mi ňegdo viprávjel, že holka šla sloužit
170 k sedlákovi a vrátila se s ouřeškem jako, jo. Jó, To je takoví jako, to sem slišel jenom tajdletech
171 končinách jako, jo. Co třeba je ešće taková specijalita, no tadi staňkovská? (já sem slišela vod babički
172 ňeco jako koprvadlo a takovídle vjeci...) Dibiste se zeptala mojeho kluka, já sem ho učil takovídle,
173 v uvozofkách blbosti, tak gdiš, já sem ho naučil starí slova, vijmenuj, von z velkým gustem říká, jag von
174 to říká, sakra? Roužňi, hojňi, (smích) pucka, to má naposlouchaní jako vo? táti ze Břilic. (To je co,
175 pucka?) Míč. (Míč?) Roužňi. (To je rosviť.) No, hojňi, to se říká ve chlívje dobitku, abi uhnul. (Aha)
176 Roužňi, hojňi, pucka, mošna, to asi víte, žejo? Bajzek. (To nevim.) To říkaji na Břilicku psovi, pes je
177 bajzek.

178 (3:38)

179 Ešće ste mi ňeco připomňel, šingruti, co, víte, co to je? (Žingruťe anebo šingruti?) ti se stavjeji ti, to se
180 staví májka. Takoví klacki s tím... (Aha.)

181 (4:14)

182 Ešće se tadi používalo, vono se to tak menovalo, moje prababička (říkala), žahour. (Žahour?) No, no,
183 friko, salapajda (No.)

184 (5:18)

185 Forota, víte, co je to forota? (Zásoba?) To taki. (Hapina?) No, tak to je takovej ňákej slengovej výraz pro
186 ňákí starí kolo nebo starí auto, no.

187 (5:53)

188 (Kolik mu je, malímu?) Malímu? Vosum. (Toho chci vidět!) (To je asi jedno z mála d'etí, kerí tadi asi je,
189 ne?) To jéžiš, to je, to biste mňeli hlavu jako škopek. Ešće takoví ňákí ti řemesňickí názvi přemíslím jako,
190 co mi říkával d'eda jako, jo? (Šuplera.) Což šuplera, to je takoví, bich řek po celí republice. Já nevim, diš
191 sem d'elával zámečničinu, tak nás učili samozřemňe ti správní, správní vírazi, tak třeba stužidlo, jestli
192 víte, co je? (Vúbec nevim.) Stužidlo, to je takoví, to se nepoužívá, svjerka se tomu říká jako řemesňicki,
193 jo, tadi? Voňi bili ešće ňákí takoví vírazi, kerí souviseli z chovem, jakobi s chovem domácích zvířat a
194 todleto. (No, nebo ze zabijačkou, ne?) Jo, já vim, že babička ňák říkala ňákímu tomu korejtku pro
195 slepice, ňákim speciálním názvem, ale já už sem to zapomjel. Pak si ešće tak ňejak vibavuju... Gdiš říkáte
196 ta hapina, jo? Třeba traktoristí říkaji, manžel bi to řek, špera, co to je, jesli víte. (Nevim.) Špera, vod

197 traktoru, uzávjerka diferencijálu jo, jesli víte, co to je? (To aš tam budu psát, to bude upně super.) Co
198 to je diferencijál, to víte asi, ne? (Jo, jo.) Špera prostě, gdiš chce ten traktor prostě, diš zapadnul, tak se
199 tam sešláplo nebo se pustil, sem si pustil, pustila se špera a hrabali vobje kola. Jak se říkalo tomu, tej
200 brzdě? Na, na valníku? Jak se s tím točilo? (Žentour?) Ne, ne ne ne ne, to je něco jiního, ale říkalo
201 se tomu taki nějak. (Šlajf.) Šlajf! Ano, šlajf. (A ten žentour, jak sem povídala...) Točí se jak žentour, se
202 říkalo, no. Prostě, prostě, žentour bil, diž nebili elektromotori, jesli víte? Tak bil takovej jakobi sloup na
203 dvoře a na tom bil takovej kříš a na to uvázal dobytek a chočil pořát dokola, žejo? Já nevim, ešče tadi
204 se taki říkalo žernof, jesli víte, co to je, žernof. (Musim fšechno pozišťovat.) Žernof, to je ruční mlejn
205 takovej, takovej ruční mlejnek. Takle bili dva meljnský kameni na sobje a takle se s tím točilo. Vindejte
206 i kníšku vo Staňkovje, tam to je... Fortna, co to je fortna, víte? To je, fortna se říkalo, mám za to, že to
207 bila ulička mezi barákama. (Ano, ano.) Já melu, žejo? (Né, to je uplňe bezvadní, bezvadní.)

208 (10:17)

209 (Babi, gdo to vidal tadi u vás?) Vidala to osvjetová beseda Staňkof v roce asi osumdesát dva nebo
210 osumdesát tři. (A to spal ten, Kodl.) Kodl, bidleli u Vaňkú. A možná Vaňek bi vám, nebo Nikodém, Honza,
211 ten bi vám k tomu taki něco možná řek. Je tadi na baráku. Pro vás bi to bilo možná zajímaví, že von žil
212 v Jindřichovje hraci, jako, jako dítě, jo.

213 (13:48)

214 Jako zase docela sem se tetka setkal, mňeli sme sraz vojni po pjetadvaceti letech a mňel sem tam
215 kamaráda z Litomjeřic a ti jako zase zajímavje skloňujou, jo? Mi taji říkáme, ségra má dva kluki, ségra
216 má dva kluci...

217

218

219

220

221

222

223

224

225 **4. Přepis – střední generace (2. rozhovor)**

226 (Aš ta oktáfka vaše bude jezdit, tak asi trojkovou oktáfku jedna šesku naftovou. Je jich nejvíc, jede to
227 slušně a za málo, no nejede to jako tadleta, ten dvoulitr, ale prostě...) Diť vono se to dá asi taki čipnout,
228 ne? (Áno, ale jezdí to za pár kaček. A je jich tolik, že gdi se...) Já sem bil, jak sem bil pro ti blaťníki, tak
229 sem bil s tou felinou u toho... Bendi, ne. Říkám, hele ten zadní lem mi jeden kvete, hele ten kluk, co ti
230 d'el ti blaťníki, tak si tam dojeť, voňi to vistříhnou a uđelaj ti tam todle. Vim, že to d'elaj tak tisíc,
231 dvanáct, já ti to pak za tisíc korun nastříkám. (Supr.) Von říká. Je pjekná, nech tomu vistříkat duřini, ti
232 zadní dveře nech nastříkat v léte a eště jednou v zimne, protože ti už neseženeš, a diš, tak sou
233 v dezulátním stavu. Tam sou eště originál ti, co tam stříkáš do těch, těch... Hele já jedíni, co tomu autu
234 vitíkám, je to, že gdiš te něgdo sere, tak si f prdeli. Jako před tebou. To je jedna vjec a druhá vjec je, že
235 deformační zóni sou na zadních sedačkách. Tagže vono se dneska potkat někim idiotem, tak seš mrtvej.
236 Ale zase na jednu stranu, nemusíš se trápit, jesli te budou dávat dohromadi, nebudou! (smích) Jenom
237 te slušně voblíknou, abis ned'elal votudu, diš votevřou rakef. (No, nebo te vilejou s pitle pak rovnou, do
238 kremace.)

239 (3:09)

240 No ne, tak jedíne potom, že seženeš, ale už to vidím. Druhá vjec je, nechci říkat, že tam je špatná spojka,
241 diš sem to mňel naposled f tom, tak říkal, hele nepřide mi, že bi jako bila špatná, diš sem to mňel
242 naposlet v servisu. Dobří, zase nebudu nič řešit. (A je to dvacka.) Něgdo, tis mi říkal, že jí dokážeš sehnat
243 za jedenác, ale von, von mi to stejne, já nevim, jesli to umíte uđelat, že takle, to musí sundat
244 převodofku. (Prdel to neňi, no, to musí dólu a ...) A vimneňiš něco pomalu za šesnác tisíc, a to auto
245 pojede furt stejne, jo. No, to je na tom to nejhorší. Má dvjestě a mislim si, že bi, mne bi se líbilo něco
246 na ten spūsop, todle. Protože ti říkám, jedenác tisíc mne stálo pojištění plus štiri tisíce mne stojí
247 normálňi, to je patnác tisíc, tak to už mám normálne, to už tři mňesíce jezďim s tím tvim autem, cos mi
248 nabízal, nebo štiri, pjet mňesíců. Protože, ti si říkal tři? Tři a půl, štiri. Nehleďe na to, že cokolif na tom
249 autě d'eláš, neňi jednoduší se na to visrat? Já vim, že to je katastrofa ta fábijie, ale neska ti hranatí, ti
250 noví už taki to špatní neňi. (Vepředu dobrí, ale vzádu se nedá jezďit.) Jako diš to bereš, tak vi s tím
251 budete jezďit dvá, tak je to úplne jedno. (Jo, to je to pjekní auto, viť? No pro dva lidi je ta fábijie bomba.)
252 Ale diť jak sme jeli tím citi, jak sem řídil, ti vole to je od předních sedaček dopředu sem mňel pocit, že
253 sedím támle f tom. Já ti můžu něgdi fábijii splašit na víkend, můžeš si jí pučit a jezďit si s ní celej víkent,
254 gde chceš.

255 (5:20)

256 Víš co, pak ti stačí takovídle auto, to, co mám tadi, to stříbrní. A voňi to neska tak špentlí dopředu, že
257 to prostě, já už sem unavenej furt přemejšlet. (Na to abich jezďil do Buďejic.) Hele vidíš támle to, tu,
258 toho seata? (No.) Já nechci říkat, že je to auto snů, ale ti vole dojezdí. Po tomletom ho takle hodím ze

259 skáli a du si koupit jiní, vole. Prostě nechci už řešit. Nechci! (To má brácha todle, ne?) Anebo potom
260 sem řek, anebo potom chci folcvágna, transportéra, abi sem do toho hodil madraci, diž ňekam
261 pojedem, tak abi si tam moch přespat.
262 (6:18)
263 Gdibich mňel prostori, ňákou stodolu nebo ňeco, mňe bi se líbil. Koukal sem na ňej, vono ho koupíš za
264 dvacku. Mi sme jezdili, diž d'ěti bili malí, tag zme jezdili na ten Vranov a bomba, přijedeš, zezadu vitočíš,
265 zepředu vitočíš, vono se to srovná, to je bomba. (Víš, co se mi líbí? Takovej ten, jak bejvali německí
266 nebo jakí, ti starí, ti tv, tv.) No.
267 (7:30)
268 Menzes moskoví. A to ještě je střízlivá, to dibi bila vopilá... Ti už si pila, viť? Já ne. (přituknutí skleniček)
269 (To je u mňe normální, ne? Ale s tebou sme si neciňkli taťiňku.)
270 (8:47)
271 Ti vole, mňe to přide, že s tou motorkou jezdím jenom na technickou, ti vole. To leťí jak kráva, vono
272 taki to nevidíš půl roku a pak... (No přesně, s ní najezdíš dva tisíce kilometrů a zase jí nevidíš.) (Letos si
273 ňic nenajezdil ne?) Letos ňic a předminulej rok taki ne, minulej rok sem najezdil asi šesnácet kilometrů.
274 (Máš jezdit tou starou.) (No už abi bila. Zejtra tam musim zavolat ťem klukům.)
275 (9:40)
276 To sem jí taki říkal, vona musí dopsat ti papíri, protože dává vípovjeť. Říkám, co budeš d'elat? ňic, budu
277 votpočívát. No, tak votpočivej no. Já nevim, co vona bi chtěla d'elat. Fšecho je dokola, mislíš, že mňe
278 to baví? Na řbitovje? Furt dokola, vole? (No, to vim, ale že prostě...) A tak do práce nechodíš proto,
279 abis to tam mňel rád, do práce chodíš, abi si si vid'elal peníze, vole. (Proč bis potom chodil domu, gdibis
280 chodil do práce rád?) To říkal i Vlád'a Marků gdisi, Práce je poslední zoufalej pokus, jak se dostat
281 k peñezům. Řiká, vi si jako mislíte, že vám to tadi žeru, tu vaší práci? Na to seru, to je váš problém, to
282 je vaše práce. To je vaše firma a já tadi v ní jenom pracuju, mňe to nebaví, já sem chodim jenom kůli
283 peñezum. A poslouchám vaše, co mi říkáte. Dobří, já nebudu říkat, že mňe ta práce nebaví, nevadí mi.
284 Jsou svjetlé dni. (To mám taki.) Spíš chvilki už jen.
285 (11:22)
286 Ne, ne, ne, ne, ne, vo to ne, ale ptořebuju to protáhnout tou mičkou a ti, von to tam, máte tam
287 ňekoho, gdo to umí viluxovaat nebo ňeco takovího? (To máme, ale...) Ne tak se mu prostě jesli, jesli to
288 dokáže, tak mu strčíš kilo vole, prostě ať nám to tam viluxuje, jako nemusí to bejt vitepovaní, jo, ale
289 jesli bi to tam ňák, nebo prostě se domluvíme. Protože ta přijede ve tři a von chce přijet ve štiri za ní.
290 (Von se sem jede na to podívat?) (Jo, ze Znojma?) (To je docela kus cesti.) Víš co, a já, to auto má taki
291 sovje chibi, jo. Ti zadní dveře, to je nešťestí. A to mu musíš přiznat, protože (No jasně.) jinak ti to přide
292 vrátit a teť se bude zajímat proč, jo? (Mi nevíme, mi to s tím koupili.) Já vim, jenomže to ňikoho
293 nezajímá. (Zas na druhou stranu, je dobře, že vzal celí a nespravoval tunama kitu ti, co tam bili.) Já sem

294 tam dojel a říkám, tidle dveře a von, to ste si tadi přebral a vobešel to tím. Bil sem i f poršeti, že sem to
295 chtěl jako reklamovat a von to povídá, fšecho původní, tadi nejni nič stříkaní a vísmněch jako úplně
296 pffff. A já mislel, že to budu rekalmovat f tom, ve folcvágnu, protože tam máš pjet let na kastli a tam
297 se mi vismáli taki. Protože já sem chtěl reklamovat prách ne, tam gdiš začneš takle mačkat na tu gumu,
298 tak s tí gumi vitejká voda, prostě. (No a co? Tak von přijede se teda podívat?) Hele, strašně dlouho si
299 povídaj, tagže to bude nákej vikuk. Hele ve sto šedesáti tisících sou dělaní rozvodi, tlumiče, fšecho,
300 tomu autu nič nechíbí. Maliňko bouchá v zadní nápravje, jejich ta, vada.
301 (13:33)
302 (Příští tejden, taťi, začnu asi koukat po těch dovolenejch uš.) A co teda? Řecko? (Asi jó. Taková přívjetivá
303 zemně.) No.

304 **5. Přepis – mladší generace (1. rozhovor)**

305 (0:35)

306 Jako diš taglenc u tídle motorki vopravdu vindá tu, tu capku na ten stojan, tak to je jako vopravdu
307 kolikrát sem mňela takovej strach, vono to má pomňerňe dost velkej sklón, diš to na to píchne, sem
308 řikala, ti vole to musí... (Vono to udrží jak sviňa, na to si ešče lehne holka a nechá se na tom ...) na
309 benzíne, on hodí nohu a já taki sedím, on neš natanjkuje, dojde zaplaťit, já sem řikala, to je neskuteční,
310 co ta noha jako udrží.

311 (5:26)

312 Já si spíš mislim jako, že on jakobi jak si to třeba tehdá jako sám montoval, tak třeba kolik v dnešní
313 dobje to možná jako vijde, víš co? Ale ono těch dvojkol je tolik a dá se třeba koupit i ve formňe jako i
314 favorita ve formňe skládací. (To sou fšechno padesát tisíc, to dneska je to tak...) (Já sem na ňej koukal
315 na internetu, gdiš noví takle normálňe votstavení, postavení koupíš vod dvaceti do padesáti.) Diť první
316 dvojkolo, mi sme mňeli přet tím ešče jedno dvojkolo, to sme kupovali jakobi převzetí a to sme kupovali
317 za šesnác tisíc a diš vlastňe (To stálo za hovno.) diš potom, no (Bilo železní, kovoví bilo, jako ťeškí.) bio
318 jakobi jako favorit, jako s tenkejch trubek, víš? A todlencto druhí už potom sme chťeli vlastňe, protože
319 sem, to tenkrát Šarlotka, (Já sem mu to viprávjela.) jezdíla sem třeba já nebo to a tátovi, jako gdiš na
320 to naset, tak to bilo na hovno, bilo to prostě slabí. Tak se potom jako řešilo, že diš jako potom bude
321 jezdit jakobi už s dospjelákem, tak... A halvnňe Šarlotce bilo malí už potom, jag má... Jo, třeba já sem
322 jela vepředu a Šarlotka, jak má řidítka, tag bila strašňe vohnutá (Já s tebou jezdit nemůžu.) tak mňela
323 viší sedačku a pak tadidlecto kolo sme vibírali, ale může opravdu jezdit třeba s tátou, kerej je poctatňe
324 viší, zvedne si sedlo, tím pádem Šarlotka má řidítka visoko, ale diš s ní jedu já a dám si sedadlo pro
325 sebe, tak Šarlotka má zase řidítka pode mnou a prostě je má hloupš neš já, tagže nadává..) No, tagže
326 tam je blbí, že třeba nejdou jakobi ti řidítka nezávazňe na to přední sedadlo. (Na to sme se tenkrát,
327 jako šlo bi to, ale bilo bi to draší.) (Né, on mi to udělal, že tam je ten šroup, ale furt s ňima můžeš hejbat
328 jakože jenom takle, jo. Ale nezvedneš je takle.) (Vono bi tam chťelo udělat tu nábu, víš, jako udělat a
329 třeba udělat jí jakobi podomáckí, abi ti řidítka si zvedl jakobi, akorát ti bi si si moch narazit...) (Já bich
330 pak taki nemusel bejt panou.) Hele ale můžu ti říc, že to neňi prdel, že sme si to viskoušeli. Arnošt jel
331 vepředFu a já vzadu a můžu ti říc, že si nedovedeš přectavit, jakobi vidící, že se ti nehejbaj řidítka.
332 (Šarlotka to neřeší.) (Né. Taki sem to řešila poprví, prtože sem bila zviklá jezdit po vesňici na kole, jo?
333 A zatáčet si sama.) Protože si umňela jezdit. (Vono si zvikneš jako, ale je to dřivní.) Já diš sem za ňej
334 sedla... (Můžeme viskoušet, já si sednu dopředu a ti si sedneš todle, teť já to kolo nakloňim a ti máš
335 furt tu tendenci.) No, furt lámeš řidítka, ti vole já si tu dršku rozbiju. (A i todle kolo je pro mňe malí, já
336 sem ti to řikal neska, jak si dám sedačku vejš, tak sem vlastňe vopřenej na rukách a mňe se nedokrvujou
337 prsti.) Akorát bibilo dobrí, dibi opravdu ste viřešili, protože ti si taki přece jenom trošku niší a Šarlotka,

338 jak ti bilo dneska řídítka? (Ne tak já to můžu dá vejš tu sedačku.)(To mňel nísko, podle mňe si naposledi
339 se mnou jela ti totiš.)(Já si jí ešće můžu dát vo dost vejš ešće, neš je teť.) (No je fakt, že bi to bilo fakt
340 super, protože mňe uš po tomle jako mraveňčili ruce.) (Já sem si to neska chťel viskoušet a navíc to, že
341 sem mňel teť sedačku dole, bilo dobře, že sem došách na zem, dibi náhodou něco, potřeboval sem
342 zastavit nebo něco, ešće nigdi sem na tom nejel.) Ale stejňe bi bilo tak někoho se zeptat, jesli bi vám to
343 dokázal todle viřešit jako samostaťňe. (Né samostaťňe.) Nó, vivíš... Prostě nezávísle na jeho sedačce.
344 (To nepude nigdi, ale může, von má totiš, tu, Šarlotka má takle ten krk těch řídítek a já si mislim, že
345 neska uš ten přectavec dokážou viší.) Takle, mhm.
346 (9:57)
347 Prostě to tam chce jakobi udělat, protože jagmile dostatečně dopředu nepřeredukuješ, tak f kopci si
348 v hajzlu. (Ale voňi to říkaj, že nemůžeš do tahu řadít.) No dobře ale tadi musíš opravdu hodňe, protože
349 jakmile trošku si v tahu, tak tí to spadne, to sme říkali právje loňi, že je třeba to tam dát na ten servis,
350 pak se na to samozřejmňe vikašlalo, protože sme nevjeděli co dříf, pak ste se stěhovali a bílili a nebílili
351 a uklízeli, neuklízeli a to ej furt dokola. (Hele já bich tam dojel, jestli tam dokáže dát elektromotor.)
352 (smích) (Jak to bilo u toho...) (Já si dělám srandu, že biste jako, že biste tam dali pořádnou baterku a
353 ffff.) (tadi na to, to bi uneslo baterku jako sviňe.)
354 (12:10)
355 Pološ tó, já tí to nevileju. (já se chci jenon napít.) Pološ tó! Né! teť nepí, né.
356 (12:48)
357 Pudeme do bitečku, pudeme tam spolu miláčku. (Ne, to ne!) To jo. (To ne.) Taťínka necháme f přízemí
358 zase. (To mi nemůžeš udělat.)
359 (14:07)
360 Co tí na to mám říc? Je dobrí, že já si brigádu sehnat umim. Ti si jí sehnat neumíš. (Já furt jako nevim,
361 co si mám teda scháňet.) No nič si nescháňej, tak jako neřeš mojí brigádu jako, gdiš dělat nebudu
362 brigádu, tag budu dělat normálňí práci. Dělaš normálňí práci, neřešim tvojí brigádu, tak to neřeš prostě.
363 Chci teť bejt doma. Jo a vůbec, budou prázňini.
364 (14:59)
365 Hele a ten kluk, co si neska říkal, že tam bil a je s tí Kleťe a von jako si mňe pamatoval, že tam bil? (To
366 já nevim.) Ježíš uš toho nech s tema špuntama. (Já sem mislel, že tam nacpu voba dva, abi bil klit uš.)
367 Jéžíš Marja co si říkal, že? Jo nebo ne? (já nevim jesli si tě pamatuje.) Neříkal nič, jo? Já bich řekla, že to
368 nebil von, co tam tenkrát, já vim taki hovno. Já si... Ale jako mňela bich za to, že to nebil ten chlap,
369 protože tenkrát ten chlap mi přišel jako, tadidlencten je takovej, hubeňour mi přišel. (Ale von nebejval
370 Mára.Von bejval, von začal cvičit dost.) Bil silňejší? (Trošku jo, ale jako né moc.) Tak to bil von. Takovej
371 nazrzlej. (No, zrzavej to je Mára.) (To sou tam fšichňi.) No tak to je... Tendleten bil takovej vodmňeřenej

372 tenkrát, ten bil takovej. (Von je šéf tam.) No ale hlavně jako, ten tam do tí rodini nosí ti prachi, tagže
373 ten tam jako dělá kápa.

374 (17:30)

375 On umí asi bejt, protože (Ne, von je magor.) já ho viděla střízlivího, přišel tam a samozřejmě jako víš
376 co, mi sme tam dávali jako opravdu moc heskí vjeci a pak sem tam mňela tenkrát tu dvoukřídrou
377 prosklenou ledňici a tu sem koupila za dva tisíce a prodávala za dva tisíce, ale mezi tím eště tam Arnošt
378 za devjecet novej ventilátor, jako nemusel tam bejt ten ventilátor, ale zároveň ta ledňice, gdibi tam
379 nebil, tak se zase jako prostě vevnitř (Počila.) potí. Tagže sme to koupili, já říkám prodáme to
380 s tisícovkou jakobi provarem, ale dala sem za ní dva tisíce, prodáme jí za dva tisíce a vono samozřejmě
381 zezadu nebo zespodu vorezlí a todle, ale zepředu bila krásná, veškerí řesneňi bilo, prosklená, čistá,
382 fšecho a vona právjje ta cera jako: Táto takovou dvoukřídrou ledňici, tu nekoupíš prostě pot pjet tisíc
383 prostě, diť já si jí беру. (Vona je servírka, ona si to dokáže to.) Ona si to dokázala velice pjekně jako (Ta
384 má zmáknutej internet fšecho.) Jo, vopravdu mňela přehlet vo cenách, jako mi sme mňeli jako lidoví
385 ceni u fšeho a říkala prostě za ti peňíze, já jí беру i gdibich jí mňela za dva roki vihodit jako prostě, ta
386 se viplaťí. Já jí říkám no jasně, mi sme pro ní a hlavně já sem pro ní jela tenkrát s... (Do Ostravi.) Ne ne
387 ne, to bil ten mrazák. Ten bil taki viňikající a pak tadlencta ti bili támle ňegde s řech (Prachařic. Tam
388 voď ňekad'.) Ňákí ti hori. Ježiš to taki bila... Do takoví tí hospůtki, to taki bila putika hele, tam bili snat
389 stropi metr sedumdesát a fšude jako paroží a to a mi sme tam přijeli: No to víte mi to máme neviťžení,
390 mi jí vopčas zapnem, pak jí štrnác dří nepotřebujem, jo. A to tí bili lidí: A nedáte si s náma pifkó? A teť
391 tam bili takoví ti štamgastí, že ti tam vole zaparkovali na jaře a na podzim dou domu, jo. Říkám chlapi,
392 dibi to šlo, sednu si tadi s váma dáme si pifko a já musim řídit, ne. Ti vole, ti tenkrát bili víborní, tak já
393 říkám, Ježiš, mi tam přijeli tenkrát dvje, ne? S tou kolegiňí. A tak mi vám to tam teda vodnesem do toho
394 auta, hele ti kmitali chlapi, to bilo úplně... Fakt sme nakoupili velice dobře fšecho jako, sice sme se
395 teda naježdili, protože co dřil, to opravdu vdicki dálava. (Pamatuješ, jak sme spolu jeli pro ti fšechni
396 talíře a ti fšechni nádobí?) Ti vole, to taki viť? (To bila akce.) (No, taki přiejdem a motorkáři fšecho
397 jenom plnou hubu keců.) Jak přijedeme? (To aňi nestíhli prosim ře.) Kam bi přijeli, gdiš sme to za dva
398 mňesíce, za tři za štiri... To sou takoví lidí, diš sme jeli s řím obejvákem, přesně takoví lidí. Uplně f
399 pohode, viť? (Hele ale tam i ten zeťák, viť?) I ten zeťák s tou, prosim ře ti furt: Ježiš a to je škoda,
400 nemůžete se, ti bili úplně... (To bilo samí jaňičko a Peťo a...)

401 (21:25)

402 Jako víš co, jako třeba to asi neňi človjek s kerim si, mi přide, že jakobi diš navážu, tak cítim jako jestli
403 opjetuje takoví to dobrosrdečno nebo takoví to, takovej ten, to klidno, to hahaha a tendlecten přišel
404 prostě a já: Jé dobrí den a on přišel a...

405

406 6. Přepis – mladší generace (2. rozhovor)

407 (0:08)

408 No, tak moje fčera šla, já sem luksovala a viluksovala sem jí zapadlej míček. No ti vole, jo a eště mi taki
409 vletěla do bitu ňáká, nevím jesli moucha, komár, cokolif, to je fuk. Na todle tedam usim říc, že je
410 víborná, nemusim si pořizovat aňi žádní spreje nebo čokoli, protože Saziňka to fšecho uloví a sežere.
411 (Jo, jo jo, to dělá Máli taki. To je dobrí no, akorát že mi Máli nemáme doma, no.) Já právjje jo, tagže
412 vona mi to fšecho zamorduje. (To je pjekní, to je víhoda, no.) Mňe tudle lezla za ňákou mouchou a
413 viletěla teda za ní i na balkon a višplhala po vokňe, holky, gde ňic neňi, po vokňe višplhala skoro aš do
414 toho štvrtího patra, abi tu mouchu dostala. (Ti krásó, to si děláš srandu.) No to si nedělám. (Tak ta
415 musela bejt asi masitá, že jí to za to stálo.) To si nedělám a vona jí ale ulítla a vona zřejmňe na ní
416 moucha čumňela z balkónu ze štvrtího, nebo já nevi, protože Sázina seděla na římse a na to štvrtý
417 mňoukala a mňoukala a mňoukala. (smích) (No jo, to je sranda s ňima.) Ale jako bilo to fakt dobrí,
418 sousetka vedle z balkónu, tak kouká, co to má, já říkám, tak to bich taki ráda vjedela. (Vona bila živá
419 vzdicki, viť?) No to jó, to vona jo. A to bich řekla, že teť jak je jako, uš jí budou dva roki teťkon
420 jedenáctího. (To ňic neni.) No jo, ale uš to přece jenom trošičku uklidňila. Třeba vidrží uš třeba vidrží
421 se třeba pjet minut hladít, to dříf neegzistovalo. (Voňi sklidňí eště.) Teť uš jako se nechá trošku i
422 pohládnout, tak to je... (Aš jí bude, Máliňce sou štíři a ot taťki se nechá pohládnout pořát, skoro. Vode
423 mňe teda jednou se nechala, diš bila ve stresu a potřebovala se uklidňit, prostě i mnou nepohrdla,
424 choďila i kolem mňe, já sem říkala, co je. Ale teť uš zase jako ňic, žejo...) Mi máme se Saziňkou
425 rituáleček, takle, já jí teť nechávám chvíli u sebe v ložnici a skoušim, že teda budu spát jako s ní, že je
426 to jako heskí, no je to heskí, jenomže jí to přestane ňegdi uprostřet noci bavit a začne lovit moje nohi,
427 ne? (To se říká, že voňi dělaj, ne?) Tagže máme rituál, já vstanu, zachrastím pamlskama, ona si sedne
428 mezi dveře a čeká. Já vindám pamlsek, vona čeká, kouká na mňe, já jí hodím pamlsek do vobejváku,
429 vona po ňem vistartuje, prohrábne upňe takovej ten smik, a prostě proletí, já zavřu dveře za ní a je to.
430 (To je dobrí, rituál.) No a vona uš prostě ví, že jak se chrastí pamlskama, tak musí ke dveřim a že prostě...
431 Že bude dobrota a že prostě musí vipadnout s tí ložnice. (Naší Mále stačí, já to úplňe nechápu, já du do
432 ledňice, ňic jí neřeknu, aňi s tím nezachrastím a vona uš kouká...)

433 (3:37)

434 Sazina se naučila poznat, že si ráno dělám kafe a že si do ňej leju mlíko a vona má mlíko ráda. Já jí ho
435 dávám jenom v nedeli a jenom trošičku. To je řevu, diš si ráno dělám kafe. To je mňoukáňi, to je
436 škrábáňi, to i na liňku vlezle, já jí votpálím. Ježišmarjá to je hrozní zvíře.

437 (5:13)

438 (No, co ti Teresko, jak se jinak máš?) Ale jó jinak dobrí, hele, jinak dobrí, no. Teť uš dobrí, no. (Bilo
439 ňeco?) No tag bila sem náramňe zdrblá, protože sem choďila plavat štirikrát tejďňe, to jednoho

440 dostane, jo! (To bi dostalo i dva.) No právě, to sem bila fakt jako úplně grogi, tagže já sem, já vodjžd'ela
441 na mistrofství a říkala sem, ti vole já to nedám. Já tam zhebnu nebo já nevim jako. Mezi tím
442 samozřejmě votporoučel se nám vítach, to víš, ne? Tagže mňe se votproučeli kičle. Tagže já sem
443 prostě na mistrofství s vozejkem musela, tak jako já sem říkala, diš bich si tam rozbila dršku vo berlích,
444 to nemám zájem teda, a taki nemám zájem abi na mňe dvjestě lidí čekalo, aš ňekam milostívje
445 přišmajdám. (No a co? Už máte vítach nebo...) Jó, no takle, máme ho vopravenej a teř se teda modlim
446 vroučné k pánu Bohu, abi ten zatracenej krám fungoval. Asi tak tí to řeknu, jo a jenom čekám, gdi tam
447 buť zústanu viset nebo gdiš zase jednou přídu a vítach nebude, jo? (Hele a vi ste bili f tom Egiptě, ne?
448 z mamkou.) To sme bili no, na začátku kvjetna sme bili (To sme se neviděli už). Počkej, mi sme se vot
449 Egipta fakt neviděli? (Ne, diť já nemňela čas, ne?) No jo vlastně, no bili sme f Egiptě, vodlítali sme
450 vosumadvacátího dubna, ne pjeta, pjetadvacátího, já to samozřejmě zblbla, protože mamijka mi
451 psala, žem áme bejt dvacátího pátího, ve dvacet tři na leťišťi, tak já sem s toho udělala ze všeho dvacet
452 tři a bilo, jako. Sem říkala jako, v neděli vodlítáme, tak já tadi f pátek jednadvacátího dubna lítala po
453 Buďejovicích jako magor, abich si koupila valuti, žejo, protože jako s pjetí eurama tam se asi né. I tak
454 sem si jich koupila málo aspoň mám poučeňi pro příště. Eště sem si musela jít koupit, zjistila sem, že
455 mam sice tři vrški vot plavek, ale žádnej spodek, kerej bi mi bil třeba. Hm, sme říkala, tak asi budu
456 potrebovat spodek. Teť na mojí širokosáhlou, dalekosáhlou prdel ňeco ňegde najít, to jako taki neňi
457 úplně vono. A jako gdiš ňekam přídu, že chci velikost štiřicet šest, tak udělaj bé, tak říkám jako co je?!
458 Jako velkí lidí nemaj nárok plavat nebo co?

459 (7:57)

460 (Ták, eště mi řekňi, co to, co brácha?) Jo bratr, prosim tě bratr má známost. (Jó, už zase nebo pořát tu
461 stejnou?) Né, tu Lucku. (Jo tu stejnou.) No, sťehujou se k nám nahoru. (Jó?) Nájemňici nám vodešli,
462 tak na ten bit se sťehujou voňi dvá. (Fakt jo? Ti jo) No. (A ti sou, jak dlouho sou spolu?) Nó, mislim, že
463 tak rok to bude už, no. (No to si mi asi viprávjela.) Mislim, že tak rok nebo půl roku, minimálňe půl roku,
464 spíš díl spolu už určíte budou a teť si to tam zařizujou a nakupujou už si spolu nábitek a víbavičku a
465 vipadá to zatím teda, nechci ňic zakřiknout, vipadá to dobře, vipadá to že bi spolu třeba mohli ňákej
466 čas i zústat, že bi mohli bejt jako, že už to vipadá tak jako partnerství. Že už to neňi takoví to chozeňi
467 jako jen tak, ale už to vipadá jako vážňeji. (To je dobře.) Jo, tagže to je fajn, že jako. (Vono taki je
468 chozeňi, že s ňekim seš šes let a pak se k ňemu nastěhujes a pak zjistíš, že s ňim nevidržíš.) Ne ale Pavel,
469 to jo, ale tak voňi se sťehujou už teťkon, coš je zase taki fajn. (To říkám. Že jako naopak, že to je bezva.)
470 No, no. Ne a vona je simpatická, milá, taki studuje specku, takže kolegiňe moje. Já diž si mezi ňima
471 stojim, jako se kreslí máma, táta a dítě, protože voňi voba, brácha má dva metri a vona má metr
472 šestavosumdesát a já mám metr padesát sedum, sťeží! Diš se hodňe narovněm. Tagže jako... Jednou
473 mňe ňák doprovázeli tadi na plovárnu, že sme se tu sešli ňák všichňi tři a já sem za ňima tak mazala, já
474 říkám, můžete spomalit? Diť já vám nestačim. Diť mi deme pomalu. Já říkám, vi blbouňi, diť já mám

475 krátkí nožičky, musíte úplně pomalu. Ale jo, sou hodní a fajn. (Já mám pocit, žes mi to říkala snat už
476 v lete na víleće. Že to je náákí čerství, no.) Vona je viložeňe milá, vopravdu a taková normálňí, víš? A
477 taková normálňí, no. Nebojí se za náma zajít, nebojí se s náma mluvit, nebojí se u nás si vzít jídlo. (Ještě
478 něco k pití pro vás?) Já určíte eště jedno.

479 (14:40)

480 Hele diť já to vim i sama vot sebe, diš si tak jako sama nat sebou zamislim, jaká sem bila, já nevim, f
481 patnáctí, jaká sem bila v devatenáctí, jaká sem bila vlastně na vejšce a jaká sem třeba teťkon? To sou
482 úplně jiní, to, každá ta Tereza je úplně jiná a dohromadi bi se asi pozabíjeli. (Se vivíjí každej, žejo.)
483 Mislim, že patnáctiletá a třicetiletá Tereza bi tej devatenáctí, dvacetiletěj Tereze nakopali prdel, ale
484 strašně jako, to je strašně hodně jako teda. To bich si asi nafackovala, asi že hodně. Jo, je to tak.
485

7. Text z Českého jazykového atlasu

Č 29 STAŇKOV (453)

Jak jsem pásł krávy

muž, nar. 1901

Diž mje bilo devjed let, šel som pást krávi. Paj som¹ krávi, přitom som chođil do školi, ráno som fstal f pjed hođin, popřípađe zamet som dvořeček, šel som pomost... g dobitku, napojit, nakrmit pomost, diž bilo šez hođin, selka: „Poženeš pást krávi.“ Vihnala mi krávi na humna, bilo jich takovejch devjet kusú, já som ti krávi pas, mjel som do školi tak půl druhého kilometru, přitom som si vzal učeňí, drochu som se tak připravoval do školi, mjel som plátenou tašku, mjel som f tom čítánku a to fšechno učeňí, ten futrálek, jag zme řkali, s tím pérem a s tou tuškou... No, paj som ti krávi, a diš popřípađe som slišel zazvoňit ve škole začátek školi, to bilo v devjed hođin, tak som teprve hoňil dobiteg domú do maštale, tagže každím dnem som přišel do školi pozđe.

¹ pásł jsem